

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการ
สถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัย นางสุมณฑา คำแสน ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) อาจารย์ที่ปรึกษา

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยงค์ เนาวบุตร 2) รองศาสตราจารย์ นवलเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม
ปีการศึกษา 2546

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ (2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพในคณะกรรมการและขนาดโรงเรียน และ (3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2546 จำนวน 302 คน จำแนกเป็นผู้แทนผู้ปกครอง 61 คน ผู้แทนครู 60 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 59 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 61 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 61 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า (1) คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับร่วมรับรู้และร่วมทำ (2) ผู้แทนผู้ปกครองกับผู้แทนครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับต่ำกว่าผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ (3) คณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคณะกรรมการที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีส่วนร่วมน้อยกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดเล็ก และขนาดใหญ่พิเศษ ตามลำดับ และ (4) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนของคณะกรรมการสถานศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างถ่องแท้จึงเข้ามามีส่วนร่วมไม่เต็มที่ ส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ สถานศึกษาควรจัดอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม นโยบายและการวางแผนการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา

Thesis title: THE PARTICIPATION IN POLICY FORMULATION AND EDUCATIONAL PLANNING OF SECONDARY SCHOOL BOARD MEMBERS IN SI SA KET PROVINCE

Researcher: Mrs. Sumonta Khamsaen; **Degree:** Master of Education (Educational Administration); **Thesis advisors:** (1) Dr. Prayong Nouwabudra, Assistant Professor; (2) Nuansanae Wongcherdtham, Associate Professor; **Academic year:** 2003

ABSTRACT

The purposes of this research were to (1) study the participation in policy formulation and educational planning of secondary school board members in Si Sa Ket province; (2) compare the participation in policy formulation and educational planning of school board members as classified by their status in the board and school size; and (3) study problems and recommendations regarding the participation in policy formulation and educational planning.

The research sample totaled 302 secondary school board members in Si Sa Ket province obtained by the multi – stage sampling method. They were classified as 61 parent representatives, 60 teacher representatives, 59 school administrators, 61 local organization representatives, and 61 experts. The research instrument was a rating scale questionnaire developed by the researcher with .97 overall reliability. Statistical procedures for data analysis were the frequency, percentage, mean, standard deviation, and one - way analysis of variance.

Research findings were as follows: (1) The participation of secondary school board members in policy formulation and educational planning in Si Sa Ket province was at the awareness and collaborative levels. (2) The participations of parent representatives, teacher representatives, school administrator, local organization representatives, and experts in policy formulation and educational planning were significantly different at the .05 level, with that of parent representative being significantly lower than those of other groups. (3) Secondary school board members in schools of different sizes participated differently at the .05 statistical significance level, with the participation of school board members in large schools being significantly lower than their counterparts in medium size, small, and extra large schools respectively. (4) The main problem in policy formulation and educational planning in school for school board members was the school board members did not fully understand their role and duty and thus could not fully participate, while the recommendation was that the school should hold seminar or training to enhance knowledge and understanding of school board members regarding their role and duty as school board members.

Keywords: Participation, Policy and educational planning, School board, Secondary school

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ เนาวบุตร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ รองศาสตราจารย์ นवलเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำด้วยดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ นายยุทธพงษ์ ภูมิพันธ์ นายสนาน ธรรมรส นายกฤษดา รัตนพันธ์ นายอุดมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ และนายดาวหยาด ชันท์เพชร ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณนายสุจินต์ หล้าคำ รักษาการผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายแผนงาน โรงเรียน ไพโรจน์วิทยาคมที่กรุณาช่วยเหลือ แนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูล และให้กำลังใจผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย จำนวน 10,000 บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน) ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีขวัญและกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์อย่างยิ่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับกำลังใจและความช่วยเหลืออย่างยิ่งจากสามี บุตรสาว บุตรชาย ซึ่งเปรียบเสมือนพลังอันล้ำค่ายิ่ง เป็นบ่อเกิดแห่งความมานะ พากเพียรพยายามในการศึกษา จนบังเกิดผลให้การดำเนินงานทุกอย่างประสบความสำเร็จตามปรารถนา

คุณประโยชน์ทั้งมวลที่พึงมีจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้สนใจในการศึกษาทุกท่าน ใคร่ขอมอบคุณงามความดีแด่ผู้มีพระคุณดังกล่าวทุก ๆ ท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณพ่อ คุณแม่ ผู้ที่มีพระคุณยิ่ง

สุมณฑา คำแสน

พฤษภาคม 2546

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	7
ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	7
ประเภทของการมีส่วนร่วม.....	9
แนวคิด หลักการ และขั้นตอนในการกำหนดนโยบายและการวาง.....	23
แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย.....	23
ความหมายของนโยบาย.....	23
ประเภทของนโยบาย.....	24
ประเภทนโยบายทางการศึกษา.....	26
ความหมายการกำหนดนโยบาย.....	27
ขั้นตอนในการกำหนดนโยบาย.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษา.....	29
ความหมายของการวางแผน.....	29
ประเภทของการวางแผน.....	29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
กระบวนการวางแผนการศึกษา.....	31
บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา.....	34
บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย ฉบับต่างๆ.....	34
ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
งานวิจัยภายในประเทศ.....	42
งานวิจัยต่างประเทศ.....	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	50
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา.....	52
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำแนกตาม สถานภาพในคณะกรรมการและขนาดโรงเรียน.....	57
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา.....	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	63
สรุปการวิจัย.....	63
การอภิปรายผล.....	65
ข้อเสนอแนะ.....	67
บรรณานุกรม.....	69
ภาคผนวก.....	77
ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	78
ข สำเนาหนังสือขอความร่วมมือ.....	80
ค ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม.....	92
ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	95
ประวัติผู้วิจัย.....	104

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน..... 47
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 51
ตารางที่ 4.2	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมใน การกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษา จำแนกรายด้าน..... 52
ตารางที่ 4.3	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมใน การกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษา ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำแนกรายข้อ..... 53
ตารางที่ 4.4	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย และการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ จำแนกรายข้อ..... 54
ตารางที่ 4.5	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย และการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการประเมินผล การปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำแนกรายข้อ..... 56
ตารางที่ 4.6	แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกรายด้าน..... 57
ตารางที่ 4.7	แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพในคณะกรรมการ..... 58
ตารางที่ 4.8	แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน..... 59
ตารางที่ 4.9	แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน..... 60

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.10	แสดงรายการปัญหาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามความถี่.....	61
ตารางที่ 4.11	แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามรายการ...	62

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 บันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้นของอาร์นสไตน์.....	18
ภาพที่ 2.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิด ของไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์.....	19

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษากับชีวิตและสังคมไทยมีความเกี่ยวข้องผูกพันกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษานับวันจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นต่อการดำรงชีวิตของทุกคนในสังคม จึงเป็นภารกิจสำคัญ ของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการให้ชุมชนและสังคมในเขตบริการเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและ การเรียนรู้ และสมาชิกในชุมชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะก่อให้เกิดความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและความรู้สึก ผูกพันของสมาชิกที่มีต่อสถาบันและยังเป็นแรงกระตุ้นเพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นในการสร้างเสริม สำเร็จเพิ่มมากขึ้น โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ช่วยเหลือ และรับผิดชอบ ทั้ง โดยการเข้ามามี ส่วนร่วมด้วยตนเองหรือโดยการผ่านตัวแทนหรือบุคคลอื่น ๆ (Davis and Newstrom, 1989: 232)

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537: 186-187) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และในทางกลับกันชุมชนก็เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อโรงเรียนด้วยเช่นกัน ดังนั้น การที่โรงเรียนจะสามารถดำเนินงานตามภารกิจ คือ การให้บริการทางการศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาส ให้ ประชาชนจึงควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานใน โรงเรียน ดังเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งยอมรับว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น เมื่อประชาชนต้อง เสียภาษีการศึกษาให้กับท้องถิ่น ประชาชนจึงควรมีบทบาทในการเป็นกรรมการการศึกษา (Board of Education) เพื่อกำหนดนโยบาย ควบคุม ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของท้องถิ่น นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังส่งผลทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ มีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อ โรงเรียนเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

สำหรับประเทศไทย รัฐได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม จึงได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 บัญญัติว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการ ศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ (รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย 2540: 32) และในเวลาต่อมาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 ขึ้น โดยในมาตรา 34 บัญญัติว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่พิจารณา เสนอนโยบายแผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับแผน การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542: 26)

เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาบังเกิดผล ในทางปฏิบัติตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออก ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ได้กำหนด บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างแท้จริง โดยสถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการ ให้เป็นตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

สถานศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ มีภารกิจในการสนับสนุนส่งเสริมให้สังคมและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา ทั้งในด้านการกำหนดนโยบายการศึกษา การนำแผนการศึกษาไปปฏิบัติ การประเมินผล และ การปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษา เพื่อให้การพัฒนา การบริหารและการจัดการ ศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น และ บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนด ระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา ยังไม่ปรากฏว่า ได้มีการศึกษา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบกับการมีส่วน ร่วมในการจัดการศึกษาเท่าที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ประชาชนไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้ง ประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางบริหารการจัดการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็น ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษายังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นสถาบันทางการศึกษาที่ตั้งอยู่ใน ชุมชนที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การดำรงชีวิต สังคม และวัฒนธรรม มีปัญหาและ อุปสรรคในการมีส่วนร่วมหรือไม่ และคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับมีส่วนร่วมใน การกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษามากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการมีส่วนร่วมของประชาชนและคณะกรรมการสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

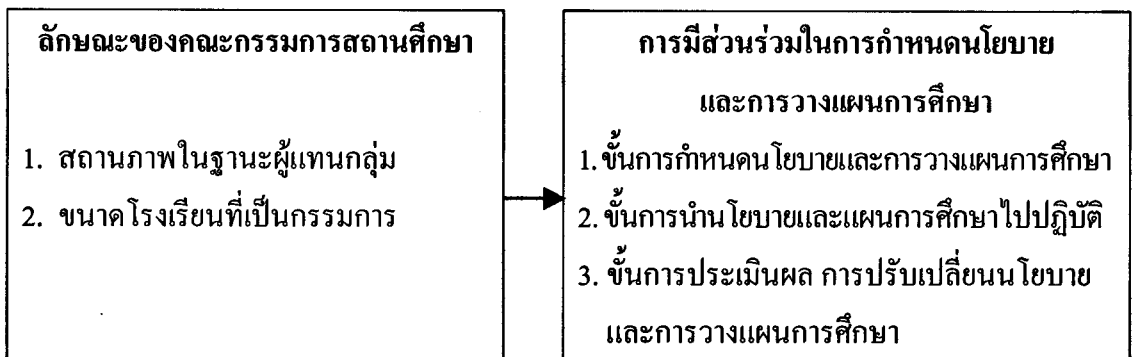
2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาจำแนกตามสถานภาพในคณะกรรมการและขนาดของโรงเรียน

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการกำหนดนโยบายของลาสเวลล์ (Lasswell, 1963: 15) และกระบวนการวางแผนการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยจำแนกการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน ดังแสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานในการวิจัย

4.1 คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีสถานภาพในคณะกรรมการต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา แตกต่างกัน

4.2 คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา แตกต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาผู้วิจัยได้นำแนวคิดขั้นตอนการกำหนดนโยบายของลาสเวลล์ และขั้นตอนการวางแผนการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมาบูรณาการเป็นขั้นตอนการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา โดยจำแนกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา 2) ขั้นตอนนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ 3) ขั้นตอนประเมินผลและการปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษา

5.2 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 302 คน ใน 92 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

5.3.1 *ตัวแปรต้น* ได้แก่ ลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกเป็น

1) สถานภาพในฐานะผู้แทนกลุ่มของคณะกรรมการ คือ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ 2) ขนาดโรงเรียน จำแนกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

5.3.2 *ตัวแปรตาม* ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา 2) ขั้นตอนนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ 3) ขั้นตอนประเมินผลและการปรับเปลี่ยนนโยบายและแผนการศึกษา

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่คณะกรรมการสถานศึกษาเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของสถานศึกษา จำแนกเป็น 5 ระดับ คือ 1) ไม่มี ส่วนร่วม 2)ร่วมรับรู้ 3) ร่วมรับรู้และร่วมทำ 4) ร่วมรับรู้ ร่วมคิดและร่วมทำ และ 5) ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจ

6.2 การกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา หมายถึง การกำหนดแนวทางการตัดสินใจของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำหรับการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จำแนกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

6.2.1 **ขั้นการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา** หมายถึง การวิเคราะห์ การศึกษาปัญหา การพิจารณาความสอดคล้อง การเสนอข้อคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนวทาง การให้ความเห็นชอบในนโยบายและการวางแผนการศึกษา

6.2.2 **ขั้นการนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปใช้** หมายถึง การจัดการ สอดส่อง การสนับสนุน การส่งเสริม การประสานงาน การร่วมทำกิจกรรม เพื่อให้การนำ นโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

6.2.3 **ขั้นการประเมินผลและการปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษา** หมายถึง การตรวจสอบ การกำกับ ติดตาม การประเมินผล การให้ความเห็นชอบ การเสนอความคิดเห็น ในการประเมินผล การให้ข้อเสนอแนะในการปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษา การให้ความเห็นชอบในการรายงานผล

6.3 คณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง คณะกรรมการสถานศึกษาประจำโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ตามระเบียบกระทรวง ศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 จำแนกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

6.3.1 **ผู้แทนผู้ปกครอง** ได้แก่ ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียน นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ (ไม่เกิน 2 คน / โรงเรียน)

6.3.2 **ผู้แทนครู** ได้แก่ ผู้แทนข้าราชการครู สายผู้สอนหรือผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ (ไม่เกิน 2 คน / โรงเรียน)

6.3.3 **ผู้บริหารสถานศึกษา** ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

6.3.4 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้แทนเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบอื่น ในเขตบริการของสถานศึกษา (ไม่เกิน 2 คน / โรงเรียน)

6.3.5 ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้าราชการ บำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในเขตและนอกเขตบริการสถานศึกษา (ไม่เกิน 4 คน / โรงเรียน)

6.4 โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2545

6.5 ขนาดโรงเรียน จำแนกเป็น 4 ขนาด ตามจำนวนนักเรียน ดังนี้

6.5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 1 - 499 คน

6.5.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 500 - 1,499 คน

6.5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน

6.5.4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

6. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะมีประโยชน์ ดังนี้

6.1 เป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

6.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิด หลักการ และขั้นตอนในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา
3. บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ มีดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183 – 185) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกลุ่มดังกล่าว ด้วยการมีส่วนร่วมสามารถสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

จากสมการข้างต้น

ความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน หมายถึง ห่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการกระทำกิจกรรมหรือการงาน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการกระทำและการให้เชื่อถือไว้วางใจ

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (อ้างถึงใน ทรงพล ฐานวิสัย 2544: 12-13) ได้ให้ทรรศนะว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหาร

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527: 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่รัฐส่งเสริม ชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน บุคคล กลุ่มชน สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัคร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายเรื่องรวมกัน

ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ (2537 - 2539: 3) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดและบริหารการศึกษา หมายถึง การเปิดโอกาสหรือจัดให้ประชาชนได้เข้ามา ร่วมเป็นกรรมการของหน่วยงาน หรือเข้าร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของ หน่วยงาน หรือเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดและ บริหารการศึกษาในระดับกระทรวง ทบวง กรม จังหวัด อำเภอและสถานศึกษา

เดวิด และนิวสตรอม (Davis and Newstrom, 1989: 232) กล่าวว่า มีส่วนร่วม หมายถึง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทางจิตใจ และความรู้สึกร่วมกันของแต่ละบุคคลที่มีต่อกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม หรือเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยทำให้ความสำเร็จ ซึ่งเป็นเป้าหมายของกลุ่ม หรือเป็นความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกันด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) ช่วยเหลือ (Contribution) และร่วมรับผิดชอบ (Responsibility)

โอคเลย์ (Oakley, 1991: 8-9) เห็นว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การดำเนินกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับ 3 ลักษณะต่อไปนี้ คือ 1) เป็นการให้การช่วยเหลือ 2) เป็นการให้อำนาจ และ 3) เป็นงานองค์กร โดยย้ำความสำคัญของการให้อำนาจว่า หมายถึง การเพิ่มหรือพัฒนาทักษะ จิตความสามารถในการบริหาร การมีส่วนร่วมจึงมีความสัมพันธ์กับการให้อำนาจองค์กร เป็นปัจจัย พื้นฐานของการให้อำนาจและมักจะเป็นรากฐานสำคัญของการให้ความช่วยเหลือด้วย ดังนั้น การช่วยเหลือ การให้อำนาจ และงานขององค์กร จึงมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ดูล์ลาห์ (Douglah, 1970: 90) อธิบายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง มีความหมาย กว้างและใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน นักการศึกษาใช้คำนี้ในการอ้างอิงถึงการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรม หรือ โครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา นักรัฐศาสตร์ใช้คำนี้ในความหมายของการ เข้าร่วมกับสถาบันทางการเมืองของชุมชน นักสังคมวิทยาใช้ในความหมายของการปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลอื่น ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ใช้คำนี้ในความหมายของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1977: 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะ ต้องประกอบด้วยสามส่วนที่เกี่ยวข้องของประชาชน 4 ประการ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร วิธีการอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ

ไนเยรีเย (Nyerere, อ้างถึงใน อุ๋นตนา นพคุณ 2528: 104) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่มนุษย์สามารถจะกระทำการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตนไว้ (White, 1982 อ้างถึงใน กรมพัฒนาชุมชน 2529: 11) ได้ให้คำจำกัดความว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 มิติด้วยกัน คือ มิติที่หนึ่ง คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะไรควรทำ และทำอย่างไร มิติที่สองมีส่วนร่วมเสียดสในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติการตามที่ตัดสินใจ และมิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และมิติที่สี่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจในกิจกรรมขององค์กรที่มีผลกระทบต่อตนเองและประชาชน

1.2 ประเภทของการมีส่วนร่วม

โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphof, 1977) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม มี 3 มิติ ได้แก่ มีส่วนร่วมในเรื่องอะไร ใครที่เข้ามามีส่วนร่วม และมีส่วนร่วมด้วยวิธีการอย่างไร

อาร์นสไตน์ (Arnstein, 1969: 216) กล่าวว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นขั้นบันได 8 ขั้น โดยอาร์นสไตน์ใช้อำนาจในการตัดสินใจของประชาชนเป็นเกณฑ์ในการจำแนก ระดับของการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นต่ำที่สุด คือประชาชนไม่มีอำนาจในการตัดสินใจใด ๆ ไปจนถึงขั้นสูงสุดคืออำนาจเป็นของประชาชน

ดัสเซลดอร์ฟ (Dusseldorp, 1981: 35 – 53) จำแนกประเภทของการมีส่วนร่วม โดยใช้คุณลักษณะ (Characteristics) 9 ประการ มาจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 9 กลุ่ม ดังนี้

1. การจำแนกตามระดับความสมัครใจ (Degree of Voluntariness)
2. วิธีของการมีส่วนร่วม (Way of Involvement)
3. ความเข้มของการมีส่วนร่วม (Intensities of Activities)
4. ความถี่ของการมีส่วนร่วม (Frequency of Activities)
5. ระดับของประสิทธิผล (Degree of Effectiveness)
6. พิสัยของกิจกรรม (Range of Activities)

7. ระดับขององค์การ (Organizational Level)
8. ผู้เข้าร่วม (Participants)
9. ลักษณะของการวางแผน (Style of Planning)

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540: 14) สรุปวิธีการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมไว้

11 ลักษณะ ดังนี้

1. การจำแนกตามประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม
2. การจำแนกตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม
3. การจำแนกตามระดับความสมัครใจ
4. การจำแนกตามวิธีการมีส่วนร่วม
5. การจำแนกตามความเข้มของการมีส่วนร่วม
6. การจำแนกตามความถี่ของการมีส่วนร่วม
7. การจำแนกตามระดับของประสิทธิผลในการมีส่วนร่วม
8. การจำแนกตามพิสัยของกิจกรรม
9. การจำแนกตามระดับขององค์การ
10. การจำแนกตามผู้เข้าร่วม
11. การจำแนกตามลักษณะของการวางแผน

การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วม 11 ลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ รายละเอียดมีดังนี้

1.2.1 การมีส่วนร่วมจำแนกตามกิจกรรมที่เข้าร่วม

อับบายานี (Agbayani, 1974 อ้างถึงใน เข้มเพชร แก่นสา 2543: 47) แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 11 ลักษณะดังนี้

1. การร่วมประชุม
2. การออกความคิดเห็น และขึ้นเสนอแนะ
3. การตีปัญหาให้กระจ่าง
4. การออกเสียงสนับสนุนคัดค้านปัญหา
5. การออกเสียงเลือกตั้ง
6. การบริจาคเงิน
7. การบริจาควัตถุ
8. การช่วยเหลือด้วยแรงงาน
9. การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง

10. การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
11. การทำงานกับตัวนำการเปลี่ยนแปลง
กรมการพัฒนาชุมชน (2529: 16) ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนออกเป็น 18 ลักษณะ ดังนี้

1. มีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
2. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการ
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร
4. มีส่วนร่วมในการออกความเห็นและข้อเสนอแนะ
5. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
6. มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีในการแก้ปัญหา
7. มีส่วนร่วมในการวางแผน
8. มีส่วนร่วมในการประชุม
9. มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
10. มีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
11. มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือบริหารงาน
12. มีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก
13. มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวนหรือประชาสัมพันธ์
14. มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามกิจกรรมที่วางไว้
15. มีส่วนร่วมในการลงทุน หรือบริจาคเงิน / ทรัพย์สิน
16. มีส่วนร่วมในการออกแรง หรือสละแรงงาน
17. มีส่วนร่วมในการวัสดุอุปกรณ์
18. มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ติดตามและประเมินผล

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมจำแนกตามกิจกรรมที่เข้าร่วม จะประกอบด้วย
การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และการมีส่วนร่วมใน
การสนับสนุนโครงการ

1.2.2 ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2534: 77 – 78) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมควรมีส่วนร่วม
ครบทุกขั้นตอน คือ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการผลิต การศึกษาปัญหา ความต้องการ การวางแผน
การจัดทำโครงการ การปฏิบัติตามโครงการ และการติดตามและประเมินผลโครงการ

ดิเรก ฤกษ์หรัย (2537: 73 – 74) กล่าวว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมมี 6 แบบ คือ 1) การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนหรือของกลุ่ม 2) การกำหนดแนวทางการดำเนินการ ให้บรรลุผลในการแก้ปัญหาหรือบรรลุเป้าหมาย 3) การระดมทรัพยากรทั้งในและนอกชุมชน 4) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ 5) การควบคุมติดตามและประเมินผล และ 6) การจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980: 219 – 222) กล่าวว่า ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การตัดสินใจ (Decision Making) 2) การดำเนินการ (Implementation) 3) ผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การประเมินผล (Evaluation) รายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) กระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกคือ การกำหนดความต้องการและการจัดเรียงลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นเป็นการเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้นเป็นการตัดสินใจ ในช่วงดำเนินการวางแผนและช่วงปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ในส่วนของการดำเนินงานโครงการนั้น ได้มาจากองค์ประกอบ คือ ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน การประสานงาน การขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในการมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมถึงผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียต่อโครงการ ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญ คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Perferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

อकिन รพีพัฒน์ (2527: 100 – 101) และ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527: 272 - 273) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงนั้นเห็นควรมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเพราะชาวชนบทยังไม่สามารถเข้าไปในปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องมีคนมาช่วยวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหานั้นก็คือ เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนานี้เอง

ที่ต้องทำหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นกระจกเงาคอยสะท้อนภาพ หรือเป็นจิตแพทย์คอยชักชวน ให้ชาวชนบท มองเห็นภาพของปัญหาที่เด่นชัดยิ่งขึ้นและสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเพราะหากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาดำเนินการวางแผนด้วยตนเองให้เสร็จสิ้นอย่างฉับไว ผลที่ตามมาคือ เมื่อขาดเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนา ชาวชนบทก็จะไม่สามารถวางแผนได้ด้วยตนเองเนื่องด้วยโดยทั่วไปแล้วชาวชนบทส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย หากไม่ให้ชาวชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ โอกาสที่ชาวชนบทจะได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองในการวางแผนการดำเนินงานก็จะต้องหมดไป เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องตระหนักอยู่เสมอว่า การศึกษาใด ๆ ก็ตามต้องเริ่มความยากง่าย เร็วช้าจากระดับของผู้รับการศึกษาไม่ใช่จากระดับความรู้ความสามารถของผู้ให้การศึกษา

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงานถึงแม้ว่าชาวชนบทจะยากจนและขาดแคลนทรัพยากร แต่ทรัพยากรที่สามารถนำมามีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานได้ คือ แรงงานของตนเองในหลาย ๆ แห่ง ชาวชนบทสามารถที่จะร่วมลงทุนในกิจกรรมหลาย ๆ ประเภทได้ การร่วมลงทุนและร่วมปฏิบัติงานจะช่วยให้ชาวชนบทคิดค้นทุนในการดำเนินงานให้กับตนเอง และมีความระมัดระวังรักษากิจกรรมที่สร้างขึ้นเนื่องจากเขามีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ ซึ่งจะแตกต่างจากการลงทุนและปฏิบัติงานจากบิณฑบาตภายนอก การเกิดความเสียหายก็จะไม่มีความเดือนร้อนมากนัก การบำรุงรักษาก็จะไม่เกิดขึ้นเพราะไม่ใช่ของเขา เขาก็จะไม่รักไม่หวงแหน การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงานด้วยตนเองทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินงานอย่างใกล้ชิด มองเห็นผลประโยชน์จากการดำเนินงานด้วยตนเองจะส่งผลให้สามารถดำเนินงานนั้น ๆ ได้ด้วยตนเองต่อไป

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากชาวชนบทขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แต่การดำเนินงานเฉพาะบุคคลภายนอกแล้วชาวชนบทก็จะไม่ได้ประเมินผลการดำเนินงานของตนเอง ทำให้ไม่ทราบผลว่าประสบความสำเร็จหรือได้รับผลประโยชน์มากน้อยเพียงใด ดีหรือไม่อย่างไร ถึงจะได้แย้งว่าการประเมินผลที่เที่ยงธรรมที่สุดน่าจะมาจากบุคคลภายนอกหรือมาจากบุคคลที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ แล้ว การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จได้ด้วยความยากลำบาก การผสมผสมระหว่างบุคคลภายนอกกับชาวชนบทน่าจะเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากกว่า เพราะบุคคลอื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรม หรือให้หมู่บ้านอื่น ๆ มาร่วมประเมินผลด้วยแล้วจะเป็นการเผยแพร่กิจกรรมมีความเข้าใจและมองเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ คล้ายคลึงกับชาวชนบทอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มงานโครงการ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ และ 4) การมีส่วนร่วมในขั้นการประเมินผลโครงการ

1.2.3 ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามระดับความสมัครใจ

การมีส่วนร่วมตามระดับความสมัครใจ ได้มีผู้จำแนกไว้หลายคน ดังนี้ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527: 7) จำแนกไว้ว่า การเข้าไปร่วมการพัฒนาอาจทำได้โดยการบังคับ โดยการสมัครใจ หรือโดยความจำเป็น

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 184 – 190) มีแนวคิดว่าคุณคนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์หรือการก่อสร้างโบสถ์วิหาร อาจเกิดจากความเกรงใจต่อบุคคลอื่นที่ตนเคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง หน้าที่ที่ไม่มีความศรัทธาหรือเต็มใจที่จะกระทำ หรืออาจเกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

อิน-จุงหวัง (Whang, 1981: 94 - 99) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาแชนมาอีล อุנדอง ในประเทศเกาหลีออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมโดยความสมัครใจ (Voluntary Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของประชาชน
2. การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักชวน (Induced Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่ได้รับการกระตุ้นจากรัฐหรือชนชั้นนำ โดยการให้ระบบสิ่งล่อใจ (Incentive System) ซึ่งอาจเป็นสิ่งล่อใจทางวัตถุหรือทางจิตใจ
3. การมีส่วนร่วมโดยการถูกบังคับ (Force Participation) หรือการระดมประชาชนโดยรัฐ (Total Mobilization by the Government) โดยรัฐจัดตั้งเป็นสังคมที่มีสายการบังคับบัญชาเป็นลำดับขั้น (Hierarchically Organized Society) และใช้อำนาจผ่านลงมาตามสายที่จัดตั้งไว้

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมจำแนกตามระดับความสมัครใจ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ

ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ

ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมโดยการบังคับหรือเกณฑ์จากผู้ที่อำนาจเหนือกว่า

1.2.4 ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามวิธีของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 188) จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) เป็นการมีส่วนร่วมโดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน (Inclusive Organization) เช่น การรวมกลุ่มเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ
2. การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม (Indirect Participation) เป็นการมีส่วนร่วมโดยผ่านองค์กรตัวแทนของประชาชน (Representative Organization) กรรมการชุมชน กรรมการหมู่บ้าน
3. การมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ (Open Participation) เป็นการมีส่วนร่วมโดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non - Representative Organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดก็ได้ โดยไม่จำกัดเวลา

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537: 215) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่ามีทั้งการมีส่วนร่วมทางตรง และการมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยรูปแบบที่หลากหลาย เช่น

1. ร่วมเป็นคณะกรรมการ
2. ร่วมเสนอความคิดเห็น
3. ร่วมในการตัดสินใจ
4. ร่วมเป็นผู้อุปถัมภ์หรือสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ
5. ร่วมเป็นผู้อำนวยความสะดวก
6. ร่วมในการแสวงหาทรัพยากรการบริหาร

ดุสเซลดอร์ฟ (Dusseldorp, 1981: 18 - 19) จำแนกวิธีการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมทางตรง ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมที่บุคคลเข้าไปมีกิจกรรมในกระบวนการพัฒนาด้วยตนเอง เช่น การเข้าประชุม การร่วมอภิปราย การใช้แรงงาน และการลงคะแนนเสียง เป็นต้น
2. การมีส่วนร่วมทางอ้อม ซึ่งประชาชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง แต่อาจจะมีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทน

กล่าวโดยสรุป ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามวิธีการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรงในการทำกิจกรรม และ 2) การมีส่วนร่วมทางอ้อม เป็นการมีส่วนร่วมที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องโดยทางอ้อมหรือผ่านตัวแทน

1.2.5 ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามความเข้มของการมีส่วนร่วม

สมาคมสาธารณสุขของประเทศสหรัฐอเมริกา (American Public Health Association, 1983: 35) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นไม่ได้มีความแปรเปลี่ยนเฉพาะชนิด (Kinds) และปริมาณของกิจกรรมที่กระทำเท่านั้น แต่ยังมีความแปรเปลี่ยนในระดับความเข้ม (Degree) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับบริการที่จัดไว้ให้แล้วไปจนถึงการรวมกลุ่มเพื่อตัดสินใจและริเริ่มโครงการพัฒนาเอง ซึ่งระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมหรือระดับของการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของสมาคมสาธารณสุขของอเมริกานั้น อาจจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับการตัดสินใจ (Decision – Making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามา
มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง ดังนั้น จึงถือว่าการมีส่วนร่วม
ระดับนี้เป็นระดับการรับผิดชอบด้วยตนเอง (Level of Responsibility by Themselves)

2. ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือ
ต่อแผนงานที่ริเริ่มโดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจต้องการความเสถียรจากประชาชน ในด้านเวลา
ทรัพยากร และแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือ
เป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable Level of Participation)

3. ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับ
และใช้ประโยชน์จากบริการที่วางไว้ให้เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น เช่น
การเข้าร่วมในโครงการทำหมัน เป็นต้น ซึ่งบางโครงการมีความพึงพอใจแค่ให้ประชาชนเข้ามา
มีส่วนร่วมในระดับนี้เท่านั้น

อาร์นสไตน์ (Arnstein, 1969: 216 อ้างถึงใน ชูชาติ พ่วงสมจิตร 2540: 22)

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบของการมีส่วนร่วมว่า มีลักษณะเป็นบันไดการมีส่วนร่วม (Participation Ladder) 8 ขั้น คือ

1. ขั้นถูกจัดกระทำ (Manipulation)
2. ขั้นบำบัดรักษา (Therapy)
3. ขั้นรับฟังข่าวสาร (Informing)
4. ขั้นปรึกษา (Consultation)
5. ขั้นปลอบใจ (Placation)
6. ขั้นเป็นหุ้นส่วน (Partnership)
7. ขั้นใช้อำนาจผ่านตัวแทน (Delegated power)
8. ขั้นควบคุมโดยประชาชน (Citizen control)

อาร์นสไตน์ ยังได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 8 ขั้นตอน ออกเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ พอสรุปได้ดังนี้ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo – Participation) หรือการมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมไม่มีอำนาจใด ๆ ในการตัดสินใจ แต่เป็นฝ่ายกระทำตามการตัดสินใจของบุคคลอื่นเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (Partial Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ผู้เข้าร่วมมีส่วนในการเสนอความคิดเห็น แต่อำนาจในการตัดสินใจจะอยู่ที่บุคคลอื่น

ระดับที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ความคิดเห็นของบุคคลที่เข้าร่วมได้รับการรับฟัง และยอมรับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้เข้าร่วมนั่นเอง

จากแนวคิดของ อาร์นสไตน์ (Arnstien, 1969: 216) ที่กล่าวว่า ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามความเข้มของการมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นบันไดการมีส่วนร่วม (Participation Ladder) 8 ขั้น ดังภาพที่ 2.1

8. ขั้นควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control)	การมีส่วนร่วมระดับอำนาจเป็นของประชาชน การมีส่วนร่วมแท้ (Degree of Citizen Power)
7. ขั้นใช้อำนาจผ่านตัวแทน (Delegated Power)	
6. ขั้นเป็นหุ้นส่วน (Partnership)	
5. ขั้นปลอบใจ (Placation)	
4. ขั้นปรึกษา (Consultation)	การมีส่วนร่วมระดับพิธีกรรม หรือการมีส่วนร่วมบางส่วน (Degree of Tokenism or Partial Participation)
3. ขั้นรับฟังข่าวสาร (Informing)	
2. ขั้นบำบัดรักษา (Therapy)	การมีส่วนร่วมเทียม หรือ ไม่มีส่วนร่วม (Pseudo Participation or Non – Participation)
1. ขั้นถูกจัดกระทำ (Manipulation)	

ภาพที่ 2.1 บันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้นของอาร์นสไตน์

ที่มา: ชูชาติ พ่วงสมจิตร “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2540 อ้างถึงใน Arnstein, S.R. “Ladder of Citizen Participation” *Journal of American Institute of Planners* (July 1969): p 216.

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531: 24 –30) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ใกล้เคียงกับแนวคิดของอาร์นสไตน์ โดยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 7 ระดับ ตามภาพที่ 2.2

7	มีโอกาสดัดสินใจด้วยตนเอง	เป็นการมีส่วนร่วมในอุดมคติ
6	มีโอกาสเสนอโครงการ	เป็นการมีส่วนร่วมในระดับสูง
5	มีโอกาสเสนอความเห็น	มีส่วนร่วมปานกลาง
4	ถูกสัมภาษณ์ความต้องการ	มีส่วนร่วมปานกลาง
3	ถูกชักชวน	มีส่วนร่วมน้อย
2	ถูกล่อ	มีส่วนร่วมน้อย
1	ถูกบังคับ	ไม่มีส่วนร่วม

ภาพที่ 2.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวความคิดของ ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์

ที่มา: ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” วารสารพัฒนาชุมชน 27 (2 กุมภาพันธ์ 2531)
หน้า 24 - 30

ระดับที่ 1 ถูกบังคับ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมโครงการเพราะถูกบังคับ โดยไม่มีทางเลือกเลย

ระดับที่ 2 ถูกล่อ ลักษณะนี้ประชาชนจะถูกล่อด้วยผลประโยชน์ในรูปแบบของ ค่าจ้าง แรงงานหรือความสะดวกสบายบางอย่าง

ระดับที่ 3 ถูกชักชวน การมีส่วนร่วมลักษณะนี้ ส่วนมากเป็นโครงการที่ ทางราชการคิดขึ้นเองเรียบร้อยแล้ว แล้วพยายามชักชวนให้ความร่วมมือโดยอาศัยการ โฆษณา ประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

ระดับที่ 4 สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ ลักษณะการมีส่วนร่วมชนิดนี้ ปรากฏว่า ปัญหาความต้องการของประชาชนจะได้รับการเอาใจใส่ขึ้นบ้าง กล่าวคือ ผู้วางโครงการจะสำรวจ ปัญหาความต้องการของชาวบ้านด้วยการประชุม สอบถาม สัมภาษณ์ แต่การพัฒนาตัดสินใจปัญหา ของชาวบ้านคืออะไร ควรแก้ไขด้วยวิธีใด ยังคงเป็นเรื่องของทางราชการ

ระดับที่ 5 มีโอกาสเสนอความเห็น ประชาชนจะเริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมใน การเสนอความเห็นเกี่ยวกับโครงการและการดำเนินการตามโครงการแต่การตัดสินใจยังคงเป็นส่วนราชการ

ระดับที่ 6 มีโอกาสเสนอโครงการ ในระดับนี้ทางราชการกับประชาชนจะ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ประชาชนจะมีโอกาสดัดสินใจว่าปัญหาของตนคืออะไร จะแก้ไข อย่างไร วิธีใดที่สุด จนกระทั่งมีสิทธิ์เสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 มีโอกาสตัดสินใจในระดับนี้ประชาชนจะเป็นสำคัญของการตัดสินใจในทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลโครงการ กล่าวโดยสรุป จากแนวความคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับประเภทการมีส่วนร่วม จำแนกตามความเข้มของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo – Participation)

ระดับที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (Partial Participation)

ระดับที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation)

1.2.6 ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามความถี่ของการมีส่วนร่วม

การจำแนกตามความถี่ของการมีส่วนร่วมนี้ เป็นการวัดการมีส่วนร่วมในเชิงปริมาณ โดยพิจารณาว่ามีส่วนร่วมมากหรือน้อยจากจำนวนครั้งและจำนวนของผู้เข้ามามีส่วนร่วม ตัวอย่างงานวิจัยของ สุรพล กาญจนจิตรรา (Kanchanachita, 1976) การวัดปริมาณการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐ กลุ่มชุมชน และ ศูนย์ โคตรบรรเทา (2527) และการวัดปริมาณการมีส่วนร่วมของบุคคลอื่น ๆ ซึ่งทำการวิจัยการมีส่วนร่วมในเชิงปริมาณก็วัดในเชิงปริมาณก็วัดในลักษณะเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมจำแนกตามความถี่ของการมีส่วนร่วม เป็นการพิจารณาจากจำนวนของผู้เข้ามามีส่วนร่วม และหรือจำนวนครั้งของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

1.2.7 ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามระดับของประสิทธิผลในการมีส่วนร่วม

ดัสเซลดอร์ฟ (Dusseldorp, 1981: 22 – 23) ได้เสนอไว้ว่าการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล หมายถึง การมีส่วนร่วมที่มีผู้มีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน ทุกข้อหรือเกือบทุกข้อ ส่วนการมีส่วนร่วมที่ไม่มีประสิทธิผล หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ผู้มีส่วนร่วมมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการน้อยมาก หรือมีความเข้าใจเพียงบางส่วน สำหรับการมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญคือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในทุกขั้นตอนของกระบวนการ เพื่อให้โครงการพัฒนาประสบความสำเร็จ การพิจารณาประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจึงพิจารณาจากความพยายาม (Efforts) ที่บุคคลทุ่มเทให้แก่การทำงานในโครงการพัฒนาจนโครงการนั้นประสบความสำเร็จยิ่งบุคคลทุ่มเทความพยายามในการกระทำกิจกรรมในโครงการพัฒนานั้น ๆ มากเท่าใดก็ถือว่าบุคคลนั้นเข้าร่วมโครงการอย่างมีประสิทธิภาพมากเท่านั้น

คูร์ลาห์ (Douglah, 1970: 91) กล่าวว่า การวัดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยใช้ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมเป็นการวัดในมิติเชิงคุณภาพ เพราะเป็นการกระทำเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายของบุคคล หรือกลุ่ม โดยไม่สามารถวัดออกมาเป็นเชิงปริมาณได้ การวัดประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติอาจวัดจากการรับรู้ของบุคคลอื่นในลักษณะสังคมมิติ (Sociometry)

ว่าการดำเนินโครงการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนมีบุคคลใดบ้างที่ทุ่มเทความพยายามจนโครงการประสบความสำเร็จ

กล่าวโดยสรุป ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามระดับของประสิทธิผลในการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล หมายถึง การมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้ามามีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน ทุ่มเทในการดำเนินงานจนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ 2) การมีส่วนร่วมที่ไม่มีประสิทธิผล หมายถึง การมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้ามามีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นบางส่วน

1.2.8 ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามพิสัยของกิจกรรม

โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980 : 219) กล่าวว่าพิสัยของกิจกรรม จัดอยู่ในมิติด้วยวิธีการมีส่วนร่วม (How is Participation Occurring) ในส่วนของขอบเขตในการมีส่วนร่วม (Extent of Participation) โดยพิจารณาว่า ในช่วงที่มี กิจกรรมการมีส่วนร่วมนั้น ผู้ที่มีส่วนร่วมเข้าร่วมเป็นช่วง ๆ หรือว่าเข้าร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดกิจกรรม ดังนั้น การวัดปริมาณความถี่ที่บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมเพียงอย่างเดียว อาจให้ภาพที่ไม่ตรงตามความเป็นจริงแต่ถ้าใช้พิสัยของการเข้ามามีส่วนร่วมมาช่วยพิจารณาด้วยจะช่วยให้ได้ภาพที่ถูกต้องเป็นจริงยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามพิสัยของกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และ 2) การมีส่วนร่วมเป็นช่วงๆ

1.2.9 การจำแนกตามระดับขององค์การ

เฮบเดนและชอว์ (Hebden and Shaw, 1977: 10 - 126) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมเป็น 3 ระดับ คือ (1) การมีส่วนร่วมในระดับกรรมการ (Participation at Board Level) การมีส่วนร่วมในระดับนี้คนงานจะมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม ส่วนอำนาจในการตัดสินใจเป็นของคณะกรรมการขององค์กร (2) การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (Middle Range Participation) โดยมีตัวแทนช่วยประสานงานระหว่างคณะกรรมการกับฝ่ายคนงาน (3) การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับงาน (Task Related Participation) หรือ การมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) ลักษณะการมีส่วนร่วม โดยคนงานจะมีส่วนร่วมโดยตรงกับงานหรือกิจกรรม

วอลล์และลิสเชรอน (Wall and Lischeron, 1977: 41 – 42) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมตามระดับขององค์การได้ 3 ระดับ คือ (1) การมีส่วนร่วมระดับล่าง (Local Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับล่างของสายงานขององค์การ (Organization Hierarchy) การมีส่วนร่วมระดับนี้เป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะตัวบุคคลนั้นหรือเกี่ยวข้องหรือกระทบต่อบุคคลไม่กี่คน (2) การมีส่วนร่วมระดับกลาง (Medium Participation) การมีส่วนร่วมลักษณะนี้ มักจะเป็นความรับผิดชอบของระดับผู้จัดการใน

องค์การผลของการตัดสินใจในระดับนี้จะกระทบต่อบุคคลจำนวนมาก อาจจะเป็นระดับกรม ฝ่ายหรืองาน (3) การมีส่วนร่วมระดับห่างไกล (Distant Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในระดับสูงขององค์การ เช่น ผู้จัดการใหญ่ขององค์การ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามระดับขององค์การ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์การ 2) การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์การ และ 3) การมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์การ

1.2.10 ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามประเภทของผู้เข้าร่วม

โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980: 1980 – 222) ได้จำแนกผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ (1) ผู้อาศัยอยู่ในท้องถิ่น (Local Residents) (2) ผู้นำท้องถิ่น (Local Leaders) (3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ (Government Personnel) (4) คนต่างชาติ (Foreign Personnel) ซึ่งการพิจารณาผู้เข้าร่วมดังกล่าวนี้ จะต้องพิจารณาถึงคุณลักษณะส่วนตัวต่าง ๆ ด้วย เช่น เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษาระดับชั้นทางสังคม ระดับรายได้ ระยะเวลาอยู่อาศัย และสถานภาพการถือครองที่ดินด้วย

กล่าวโดยสรุป ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามประเภทของผู้เข้าร่วม แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) ผู้ที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น 2) ผู้นำท้องถิ่น 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ และ 4) คนต่างชาติ

1.2.11 การจำแนกตามลักษณะของการวางแผน

การจำแนกการมีส่วนร่วมวิธีนี้อาศัยหลักที่ว่า โครงการพัฒนามีวิธีการวางแผนที่แตกต่างกัน ถ้าหากการวางแผนเป็นแบบบนลงล่าง (Top – Down Planning) การมีส่วนร่วมจะน้อย อำนาจจากการตัดสินใจจะอยู่ที่ชั้นชั้นนำระดับสูง แต่ถ้าเป็นการวางแผนจากล่างขึ้นบน (Bottom – Up Planning) การมีส่วนร่วมจะมาก เพราะอำนาจการตัดสินใจจะอยู่ที่ระดับล่าง จะเห็นได้ว่าการจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมวิธีนี้มีความสัมพันธ์กับการจำแนกลักษณะผู้มีส่วนร่วมและระดับขององค์การที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วม

กล่าวโดยสรุป ประเภทการมีส่วนร่วมจำแนกตามลักษณะของการวางแผน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้ 1) การวางแผนจากบนลงล่าง และ 2) การวางแผนจากล่างขึ้นบน จากแนวความคิดเกี่ยวกับประเภทของการมีส่วนร่วมที่ได้นำเสนอตามลำดับ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ไม่มีส่วนร่วม หมายถึง การที่ไม่มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมในสถานศึกษา
ระดับที่ 2 ร่วมรับรู้ หมายถึง การเข้าไปรับรู้การดำเนินงานในสถานศึกษา

ระดับที่ 3 ร่วมรับรู้และร่วมทำ หมายถึง การเข้าไปร่วมรับรู้และร่วมทำในกิจกรรมของสถานศึกษา

ระดับที่ 4 ร่วมรับรู้ ร่วมคิดและร่วมทำ หมายถึง การเข้าไปร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะและร่วมทำกิจกรรมในสถานศึกษา

ระดับที่ 5 ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจ หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจในการดำเนินงานในสถานศึกษา

2. แนวคิด หลักการและขั้นตอนการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย

นโยบายเป็นกรอบสำคัญสำหรับการดำเนินการของหน่วยงานในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน นโยบายใช้เป็นแนวทางการตัดสินใจในการดำเนินการควบคุมติดตาม การปฏิบัติงานให้บรรลุและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.1 ความหมายของนโยบาย

ประชุม รอดประเสริฐ (2537: 6-7) ได้สรุปความหมายของนโยบาย โดยนำแนวความคิดของนักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

เทอร์รี่ (Terry, 1977: 189) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง การพูดหรือการเขียนถึงขอบเขตและแนวทางทั้งหมดเพื่อการปฏิบัติงาน

กรีนวูด (Greenwood, 1965: 222) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง การตัดสินใจขั้นต้นอย่างกว้าง ๆ จากข้อมูลทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นที่พอใจโดยถูกต้อง

เจคอป (Jacop, 1966: 3) กล่าวว่า นโยบาย คือ หลักการ แผนการ หรือแนวทางการปฏิบัติงาน

เวย์น (Wayne, 1952: 198) กล่าวว่า นโยบาย คือ โครงการในการปฏิบัติงานให้บรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีคุณค่า หรือเป็นการตัดสินใจเลือกจุดมุ่งหมายและวิธีการในการบริหารองค์การใดองค์การหนึ่ง

พิฟฟ์เนอร์ (Piffner, 1960: 132) กล่าวว่า นโยบาย เป็นหลักเกณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีเสถียรภาพ (Stability) มีความสอดคล้องกัน (Consistency) มีมาตรฐานหรือเอกรูปเดียวกัน (Uniformity) และมีความต่อเนื่องกัน (Continuity)

คาห์น (Kahn, 1969: 130) กล่าวว่า นโยบายเป็นแผนงานประจำ (Standing Plan) ซึ่งเป็นผลจากการต่อรอง (Negotiation) การปฏิบัติตามข้อตกลง (Consensus) และการประนีประนอม (Compromise) ในการกำหนดเป้าหมาย การตรวจสอบทางเลือก และค้นหาวิธีเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ และอาจถือว่าเป็น นโยบายเป็นกฎ (Rule) และระเบียบ (Regulation) ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการตัดสินใจ เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดประสบกับปัญหาในการปฏิบัติงาน

อมร รักษาสัตย์ (2522: 1) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง อุบายหรือกลเม็ดที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ได้พิจารณาเห็นว่าเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายของส่วนรวมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเหมาะสมที่สุด

กล่าวโดยสรุป นโยบาย หมายถึง กรอบสำหรับการตัดสินใจ ที่หน่วยงานหรือองค์การกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ขององค์การ

2.1.2 ประเภทของนโยบาย นโยบาย สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) นโยบายสาธารณะ (Public Policy)

ไดน์ (Dye, 1984: 1) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง สิ่งที่รัฐบาลเลือกจะกระทำหรือไม่กระทำ

เนเกิล (Nagel, 1984: 1) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง การตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาของสังคมด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาต่างประเทศ การรักษาสภาพแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรม การว่างงาน และปัญหาอื่น ๆ

กุลธน ธนาพงศธร (2534: 5) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางกว้าง ๆ ที่รัฐบาล (ไม่ว่าระดับใดก็ตาม) หนึ่ง ๆ ได้กำหนดขึ้นล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางชี้้นำให้มีการกระทำต่าง ๆ เกิดขึ้นตามมา ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ศุภชัย ขาวะประภาย (2533: 3) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาล ซึ่งรวมถึงกิจกรรมในอดีต กิจกรรมที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน และกิจกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

กล่าวโดยสรุป นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางการตัดสินใจของรัฐบาลสำหรับการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2) นโยบายธุรกิจ (Business Policy)

นิคโคลส์ (Nichols, 1977: 7) นโยบาย หมายถึง การตัดสินใจที่ฉลาดหลักแหลม กล่าวคือ เป็นการไตร่ตรองที่ลึกซึ้งของผู้บริหารระดับสูง

ชาง และ แคมโป-ฟลอเรส (Chang and Campo - Flores, 1980: 7) นิยาม หมายถึง กรอบพื้นฐาน (a basic framework) ที่เป็นตัวกำหนดปัญหาหลักของบริษัท จุดมุ่งหมาย ทัศนคติ วัตถุประสงค์ทั่วไปและแนวทางชุดหนึ่ง (a set of guidelines) ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงาน ทางธุรกิจภายใต้กรอบแนวคิดรวมของบริษัท

ไอแวนเซวิช ดอนเนลลี่ และกิบสัน (Ivancevich Donnelly Jr. and Gibson, 1983: 69) นิยาม หมายถึง แนวทาง (Guidelines) สำหรับการดำเนินงานของผู้จัดการในการนำ กลยุทธ์ (Strategies) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ไปปฏิบัติ

ฮิกกินส์ และ วินเนซ (Higgins and Vineze, 1986: 15) นิยาม หมายถึง การแนะแนวอย่างกว้าง ๆ (Broad Guidance) ซึ่งมีขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ และความสำเร็จของการวางกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติและการควบคุมกลยุทธ์

มอนดี้ แชปปลิน และฟลิปโป (Mondy, Sharplin and Flippo, 1988: 95) นิยาม คือ แนวทางที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Predetermined Guide) ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นทิศทาง (Direction) สำหรับการตัดสินใจ ฮอดเกตส์ และกูราโต (Hodgetts and Kurato, 1988: 111) นิยาม คือ แนวทาง (Guidelines) สำหรับการคิดและการกระทำ

กล่าวโดยสรุป นโยบายธุรกิจ หมายถึง แนวทางหรือการตัดสินใจของ บริษัทหรือหน่วยงานสำหรับการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3) นโยบายการศึกษา (Educational Policy)

สเติกเลอิน (Stecklein, 2532 : 8) นิยาม หมายถึง ข้อความที่ให้แนวทาง (Guidelines) สำหรับการพัฒนาและการดำเนินงานของหน่วยงานหรือแผนงาน (Program) ซึ่งสะท้อนให้เห็นทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม ถึงหลักการพื้นฐานหรือความเชื่อของผู้รับผิดชอบสำหรับ หน่วยงานหรือแผนงานนั้น ๆ

เนเซวิช (Knezevich, 1969: 217) นิยาม คือ ข้อความทั่วไปที่อธิบายถึง วัตถุประสงค์ที่ต้องการ จะบรรลุถึงคำแถลงนโยบาย (Policy Statement) เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

เซอร์เกียแวนนี, เดบอร์ลินเกม และ คัมส์ (Sergiovanni, Burlingame and Coombs, 1987: 186) นิยาม หมายถึงการสื่อสารที่มีอำนาจบังคับ (Authoritative Communication) เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลในตำแหน่งหนึ่งที่ควรปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2543: 8) กล่าวว่า นโยบายเปรียบเสมือนหนึ่งเข็มทิศ และหางเสือ ได้เปรียบนโยบายได้เป็นสองอย่างของการเดินเรือ กล่าวคือ เข็มทิศกำหนดทิศทางการ แล่นเรือหางเสือจะคอยคัดเรือให้แล่นไปในทิศทางนั้น

กล่าวโดยสรุป นโยบายทางการศึกษา หมายถึง แนวทางหรือการตัดสินใจของรัฐบาลหรือหน่วยงานทางการศึกษาสำหรับดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.1.3 ประเภทนโยบายทางการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการจำแนกนโยบายการศึกษา มีดังนี้

1) ประเภทนโยบายการศึกษาจำแนกจำแนกตามระดับของการบริหารนโยบายการศึกษาวิธีนี้จำแนกได้ดังนี้

(1) นโยบายการศึกษาระดับชาติ ได้แก่ นโยบายที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน จัดเป็นนโยบายขั้นพื้นฐานที่หน่วยงานการศึกษาทุกหน่วยงานต้องนำไปปฏิบัติ

(2) นโยบายระดับหน่วยงาน ได้แก่ นโยบายระดับกรม หรือหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากรม เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มหาวิทยาลัย ต่าง ๆ เป็นต้น

(3) นโยบายระดับหน่วยงานย่อย ได้แก่ หน่วยงานระดับกอง ฝ่ายหรือแผนก ลักษณะนโยบายจะเป็นแนวปฏิบัติที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการนำนโยบายของหน่วยงานไปปฏิบัติ

2) ประเภทนโยบายการศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา การกำหนดนโยบายการศึกษาจึงกำหนดตามระดับ ดังนี้

(1) นโยบายระดับก่อนประถมศึกษา

(2) นโยบายระดับประถมศึกษา

(3) นโยบายระดับมัธยมศึกษา

(4) นโยบายระดับอุดมศึกษา

3) ประเภทนโยบายการศึกษา จำแนกตามบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงาน หน่วยงานแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่หลักต้องปฏิบัติ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติมีหน้าที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา กรมฝึกหัดครูมีหน้าที่ผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมีหน้าที่สอน วิจัย บริการทางวิชาการและทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

4) ประเภทนโยบายการศึกษา จำแนกตามเนื้อหา เป็นการจำแนกเนื้อหาตามเรื่องของนโยบายการศึกษาเช่น 1) ความเสมอภาค 2) การบริหาร 3) การเรียนการสอน และ 4) เศรษฐศาสตร์การศึกษา (Mitchell, 1984: 146 - 147)

5) จำแนกตามคุณค่า (Values) นโยบายการจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกาเน้นคุณค่า 3 ประการ คือ ความเสมอภาค (Equity) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และเสรีภาพ (Liberty)

ระยะแรกสหรัฐอเมริกาเน้นความเสมอภาคก่อน ต่อมาจึงเน้นประสิทธิภาพและเสรีภาพ (Guthrie and Reed, 1986) นอกจากนี้คุณค่าสามประการนี้แล้วคุณค่าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความเป็นเลิศ (Excellence) (Sergiovanni Burlingame and Coombs, 1987: 10 - 11) ดังนั้น นโยบายการศึกษาจึงจำแนกเป็นสี่ประการ คือ

- (1) นโยบายด้านความเสมอภาค
- (2) นโยบายด้านประสิทธิภาพ
- (3) นโยบายด้านเสรีภาพ
- (4) นโยบายด้านความเป็นเลิศ

2.1.4 ความหมายการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากได้มีการศึกษาวิเคราะห์นโยบายและแนวทางการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

ผิน ปานขาว (2526: 179) กล่าวว่า การกำหนดนโยบายจึงเป็นขั้นตอนของการกำหนดทางเลือกต่าง ๆ ของนโยบายโดยผู้บริหารอาจเป็นกำหนดขึ้นมาเองหรือกระทำร่วมกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องภายในหน่วยงาน

อมร รักษาศักดิ์ (2522: 9) กล่าวว่า การกำหนดนโยบาย เป็นการกำหนดทางเลือกต่าง ๆ ของนโยบาย (Policy Alternative) เป็นขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนานโยบายซึ่งนโยบายหลายอย่างอาจจะมีการริเริ่ม ก่อรูป และเสนอขึ้นไปในรูปของทางเลือกหลาย ๆ อย่าง หลายแบบ เพื่อแก้ปัญหาชุดใดชุดหนึ่ง

ทิพาพร พิมพิสุทธิ ได้แนวคิดว่าการกำหนดนโยบายเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการนำปัญหาทั่ว ๆ ไป ที่เกิดขึ้นในสังคมมาสร้างให้เป็นนโยบายของรัฐและเสนอ "แนวทาง" ในการแก้ปัญหาเหล่านั้น

สรุป การกำหนดนโยบายคือ การเขียนหรือเลือกแนวทางในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งหรือแก้ปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2.1.5 ขั้นตอนในการกำหนดนโยบาย

แลสเวลล์ (Lasswell, 1963:15) ระบุขั้นตอนในการกำหนดนโยบายออกเป็น 1 ใน 7 ของกระบวนการพัฒนานโยบาย คือ

1. ขั้นตอนการค้นหาและรวบรวมข้อมูล
2. ขั้นตอนการรับรองและสนับสนุนนโยบาย
3. ขั้นตอนดำเนินงานการกำหนดนโยบาย
4. ขั้นตอนการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม

5. ขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติ
6. ขั้นการประเมินผลนโยบาย
7. ขั้นการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงนโยบาย

ดรอร์ (Dror, 1968: 312-318) กล่าวถึงการกำหนดนโยบายว่า ประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย ๆ ที่สำคัญดังนี้

1. การแบ่งสรรทรัพยากรให้กับทุกขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย
2. กำหนดเป้าหมายปฏิบัติการอย่างชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

3. กำหนดกลุ่มของค่านิยมที่สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย
4. การสำรวจทางเลือกที่ใช้ปฏิบัติการหลาย ๆ ทางเลือก
5. การวิเคราะห์ผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายของแต่ละทางเลือก

บอยเซอร์ (Boyer, 1971: 120) ได้เสนอขั้นตอนในการกำหนดนโยบายเป็น 2 ขั้นตอน คือ การยกร่างเบื้องต้น แล้วให้มีการตรวจสอบจาก สาธารณะชน จากนั้นจัดทำร่างนโยบายขั้นสุดท้าย ตามขั้นตอนดังนี้

1. ขึ้นเสนอความคิดริเริ่ม
2. ขึ้นยกร่างนโยบายเบื้องต้น
3. ขึ้นการเข้ามามีส่วนร่วมของสาธารณชน
4. ขึ้นยกร่างนโยบายขั้นสุดท้าย
5. ขึ้นการประเมินผลทบทวนนโยบาย
6. การเปรียบเทียบผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายของทางเลือกที่วิเคราะห์แล้ว
7. การประเมินผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายของทางเลือกที่วิเคราะห์ไปแล้ว

ดูลไฮ (Dluhy, 1967: 82-89) และลินด์ (Lind) จำแนกกระบวนการในการกำหนดนโยบายออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นการวิจัยและการวิเคราะห์นโยบาย
2. ขั้นการพัฒนาและการกำหนดโครงสร้างนโยบาย
3. ขั้นการเสนอใช้และการนำนโยบายไปปฏิบัติ
4. ขั้นการประเมินผลและการประเมินผลนโยบาย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ แลสเวลล์ มากำหนดเป็นขั้นตอนในการกำหนดนโยบาย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการค้นหาและรวบรวมข้อมูล 2) ขั้นตอนการรับรองและสนับสนุนนโยบาย 3) ขั้นตอนดำเนินงานการกำหนดนโยบาย 4) ขั้นการกำหนดนโยบายให้

สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม (5) ขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติ (6) ขั้นการประเมินผลนโยบาย และ (7) ขั้นการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงนโยบาย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษา

2.2.1 ความหมายของการวางแผน นักวิชาการให้ความหมายของวางแผนไว้หลายประการ ดังนี้

แอดคอฟ (Ackoff, 1970: 1) กล่าวว่า การวางแผน คือ การออกแบบสิ่งที่ต้องการในอนาคตพร้อมด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สิ่งที่ต้องการนั้นเกิดขึ้น

เดสสเลอร์ (Dessler, 1985: 86) กล่าวว่า การวางแผน คือ สิ่งที่กำหนดไว้ล่วงหน้าสำหรับการกระทำหรือการสร้างบางสิ่งบางอย่างขึ้น

อีเวนเซวิช (Ivancevich Donnelly and Gibson, 1983: 59) กล่าวว่า การวางแผน คือ การคิดล่วงหน้าเพื่อเป็นพื้นฐานของการกระทำ การวางแผนเกี่ยวข้องกับการกำหนดว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร และโดยข้อเท็จจริง ได้มีการกระทำหรือไม่

ฮอดเก็ตส์ และกูราโต (Hodgetts and Kurato, 1988: 104) กล่าวว่า การวางแผน คือ กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์และหลังจากนั้นก็กำหนดขั้นตอนเพื่อดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์

มอนดี ชาร์พลิน และฟิปปิ (Mondy Sharplin and Fippo, 1988: 86) กล่าวว่า การวางแผน คือ กระบวนการพิจารณาล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร

เว็บบอร์ (Webber, 1979: 246) การวางแผน คือ คิดในสิ่งที่คุณต้องการ และหาวิธีที่จะได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการนั้นคิดล่วงหน้าว่าจะทำอะไร เตรียมพร้อมสำหรับอนาคต โดยการตัดสินใจในปัจจุบัน

สไตเนอร์ (Steiner, 1979: 13 - 15) กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์ 4 ลักษณะ คือ 1) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอนาคตของการตัดสินใจในปัจจุบัน 2) เป็นกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ 3) เป็นกระบวนการแห่งความคิดมากกว่าแบบแผนที่กำหนด และ 4) มีโครงสร้างประกอบด้วย แผนกลยุทธ์ แผนระดับกลางและแผนปฏิบัติการ

กล่าวโดยสรุป การวางแผน หมายถึง กระบวนการพิจารณาล่วงหน้า เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการในอนาคตและวิธีการที่จะได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการนั้น

2.2.2 ประเภทของการวางแผน นักวิชาการหลายท่านได้จัดประเภทของการวางแผนไว้หลายลักษณะ ในแต่ละลักษณะขึ้นอยู่กับแนวความคิดพื้นฐานที่แตกต่างกันออกไปที่น่าสนใจนำมาศึกษามี ดังนี้

1) ประเภทของแผนตามระยะเวลา (Time dimension) อาจแบ่งได้ดังนี้

(1) แผนระยะสั้น หมายถึง แผนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติการประมาณ 1 ปีหรือน้อยกว่า นิยมเรียนกว่า แผนปฏิบัติการประจำปี

(2) แผนระยะเวลาปานกลาง หมายถึง แผนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติการประมาณ 1 ปีหรือ อยู่ระหว่าง 3-5 ปี มักจะเป็นแผนพัฒนาต่าง ๆ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(3) แผนระยะยาว หมายถึง แผนที่มีระยะเวลา 5-10 ปี หน่วยงานที่นิยมใช้แผนประเภทนี้ ได้แก่ ราชการทหาร ในการวางแผนพัฒนาอาวุธที่ทันสมัย เช่น แผนพัฒนาอาวุธของกองทัพสหรัฐอเมริกา

2) ประเภทของแผนตามเนื้อที่ (Spatial Dimension) ประกอบด้วย

(1) แผนระดับชาติ

(2) แผนระดับภาค

(3) แผนระดับจังหวัด

(4) แผนระดับอำเภอ

3) ประเภทของแผนตามสายงาน ประกอบด้วย

(1) แผนระดับชาติ

(2) แผนระดับกระทรวง

(3) แผนระดับกรม หรือ สำนักงาน

(4) ประเภทของ แผนระดับกอง หรือ ฝ่าย

ประมวล เสนาฤทธิ (2526:3 - 4) ได้แบ่งประเภทการวางแผนไว้ 4 ประเภท คือ

1. แผนพัฒนาระยะยาว (10 - 20 ปี) กำหนดเค้าโครงกว้าง ๆ ว่า ประเทศชาติของเราจะมีทิศทางพัฒนาไปอย่างไร ถ้าตั้งเอารัฐธรรมนูญ และหรือแผนการศึกษาแห่งชาติ มาเป็นแผนประเภทนี้ก็พอเป็นไปได้ แต่ความจริงแผนพัฒนาระยะยาวของเราไม่มี

2. แผนพัฒนาระยะกลาง (4 - 6 ปี) แบ่งช่วงของการพัฒนาออกเป็น 4 ปี หรือ 5 ปี หรือ 6 ปี โดยคาดคะเนว่าในช่วง 4-6 ปี จะทำอะไรกันบ้าง จะมีโครงการอะไร จะใช้งบประมาณ จะใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด แผนดังกล่าว ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในส่วนของการศึกษาก็จะมีแผนการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ในส่วนของการเกษตรกรรมจะมีแผนพัฒนาการเกษตร เป็นต้น

3. แผนพัฒนาประจำปี (1 ปี) ความจริงในการจัดทำแผนพัฒนาระยะกลาง เช่น แผนพัฒนาการศึกษา ได้มีการกำหนดรายละเอียดไว้เป็นรายปีอยู่แล้ว แต่เนื่องจากการจัดทำ

แผนพัฒนาระยะกลางได้จัดทำไว้ล่วงหน้า ข้อมูลหรือความต้องการที่เขียนไว้อาจไม่สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในปัจจุบัน จึงต้องจัดทำแผนพัฒนาประจำปีขึ้น นอกจากนี้วิธีการงบประมาณของเราไม่ใช่แผนพัฒนาระยะกลางขอตั้งงบประมาณประจำปี เพราะมีรายละเอียดน้อยไป แต่ต้องใช้แผนพัฒนาประจำปีเป็นแผนขอเงิน

4. แผนปฏิบัติการประจำปี (1 ปี) ในการขอตั้งงบประมาณตามแผนพัฒนาประจำปีในข้อ 3 ปกติมักไม่ได้ตามที่กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ขอบไปสำนักงบประมาณหรือคณะกรรมการของรัฐสภา มักจะตัดยอดเงินงบประมาณที่ส่วนราชการต่าง ๆ ขอบไปตามความเหมาะสมและจำเป็นและสถานะการณ์การเงินงบประมาณของประเทศที่จะพึงมีภายหลังที่ส่วนราชการต่าง ๆ ได้รับงบประมาณจริง ๆ แล้ว จำเป็นที่จะต้องปรับแผนพัฒนาประจำปีที่จัดทำขึ้น เพื่อขอเงินให้สอดคล้องกับเงินที่ได้รับอนุมัติซึ่งเรียกว่า แผนปฏิบัติการประจำปีขึ้นเป็นแผนขอใช้เงิน

2.2.3 กระบวนการวางแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525: 2-7) ได้แบ่งกระบวนการวางแผนการศึกษา ออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นก่อนการวางแผน (Pre- Planning)
- 2) ขั้นการวางแผน (Planning)
- 3) ขั้นการจัดทำแผน (Plan Formulation)
- 4) ขั้นการจัดทำรายละเอียดของแผน (Plan Elaboration)
- 5) ขั้นการนำแผนไปใช้ปฏิบัติ (Plan Implementation)
- 6) ขั้นการประเมินผล การปรับแผนและจัดทำใหม่ (Evaluation and Replanning)

รายละเอียดในการวางแผนการศึกษาในแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

(1) ขั้นก่อนการวางแผน ประกอบด้วย (1) กำหนดวิธีในการวางแผน (2) กำหนดโครงสร้างทางกลไก การบริการการศึกษาโดยให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและนำแผนไปใช้ (3) จัดสร้างเครื่องมือและวิธีปฏิบัติในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์สถิติและข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผน (4) กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการศึกษาของชาติ โดยผู้มีอำนาจรับผิดชอบจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) ขั้นการวางแผน แบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอน คือ

ก. การวินิจฉัย 3 ด้าน คือ ความสอดคล้อง กับความต้องการของสังคมและประเทศ ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีคุณภาพสูงสุดและประสิทธิผลในการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่กำหนดไว้

ข. การกำหนดนโยบาย การวินิจฉัยสภาพปัจจุบันทางการศึกษา ช่วยชี้ให้เห็นข้อบกพร่องและจุดอ่อนซึ่งจะต้องปรับปรุงทั้งในด้านความสอดคล้อง ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ทั้งนี้ โดยใช้นโยบายซึ่งการปฏิรูปการศึกษา

ค. การกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับความต้องการในอนาคต การวางแผน ขั้นต่อไปคือ กำหนดค่าใช้จ่ายตามความต้องการในอนาคตของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ซึ่งจะทำให้นักวางแผนสามารถทราบถึงวงเงินทั้งหมด ที่ควร ได้รับการจัดสรรสำหรับ โครงการต่าง ๆ ตามความต้องการในอนาคตดังกล่าวได้

ง. การจัดลำดับความสำคัญและการกำหนดเป้าหมาย ในการวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อวางแผน นักวางแผนการศึกษาควรจะต้องเก็บสะสมข้อมูล เกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษา จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐบาลและภาคเอกชนทั้งในประเทศ และต่างประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้และโดยพิจารณาข้อมูลจากแนวโน้มในอดีตนี้เอง นักวางแผนก็สามารถคาดการณ์ล่วงหน้า เกี่ยวกับความต้องการทรัพยากรในอนาคตอย่างสมเหตุสมผล ประเทศต่าง ๆ มักแสดงค่าใช้จ่ายทางการศึกษาไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งในแผนนี้อย่างน้อยที่สุดก็แสดงประมาณการค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในภาครัฐบาลไว้ จากข้อมูลทางทรัพยากรที่หามาได้ นักวางแผนการศึกษาจะนำมาใช้ ประกอบการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการในอนาคต จากนั้นจึงกำหนดเป้าหมาย ที่จะให้บรรลุผลคุ้มค่ากับการลงทุนทางทรัพยากรดังกล่าว ขั้นตอนนี้มีการพิจารณาแนวทางเลือก ในการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมายภายในวงเงินที่กำหนด

จ. การทดสอบความเป็นไปได้ เป้าหมายที่กำหนดขึ้นตามความต้องการ ที่ถูกจำแนกเป็นประเภทและจัดลำดับความสำคัญไว้แล้ว และมีสิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งคือ จำเป็นที่จะต้องแน่ใจได้ว่าเป้าหมายเหล่านั้นมีความแน่นอนและเป็นไปได้

(3) ขั้นตอนการจัดทำแผน จุดมุ่งหมายเบื้องต้นของการวางแผนมี 2 ประการ ดังนี้

ก. เพื่อเสนอกระบวนการตัดสินใจต่อผู้บริหาร เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ข. หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งรับผิดชอบในการนำกระบวนการตัดสินใจเหล่านั้นไปใช้ร่วมกันจัดทำ แผนปฏิบัติการ เพื่อจุดมุ่งหมาย 2 ประการดังกล่าว คณะผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องทราบรายละเอียดที่ชัดเจนว่าอะไรคือ ข้อเสนอ ทำไมจึงเป็น ข้อเสนอและจะนำข้อเสนอไปใช้ได้อย่างไร รายละเอียดเหล่านี้จะปรากฏอยู่ใน แผนการศึกษา

การจัดทำแผนการศึกษาจะต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะ เพื่อให้แผนการศึกษามีลักษณะสั้นกระชับรัด
 ระยะเวลาเดียวกันก็ต้องมีรายละเอียดพอที่จะนำไปปฏิบัติ

(4) ขั้นตอนการจัดทำรายละเอียดของแผน กล่าวได้ว่า แผนการศึกษา คือ
 สารสำคัญที่สั้นและย่อ ดั้งนั้นก่อนที่จะนำไปใช้จะต้องนำมาปรุงแต่งเสียก่อน กล่าวคือ
 ขยายแผนลงไปถึงรายละเอียดของกิจกรรมแต่ละประเภท กระบวนการจัดทำรายละเอียดของแผน
 แบ่งออกได้ 2 ขั้นตอน คือ

ก. จัดทำแผนงาน กล่าวคือ จำแนกออกตามสาขางานต่าง ๆ ซึ่งแต่ละ
 งานมุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างเดียว แต่ละงานนี้เรียกว่า แผนงาน โดยปกติแผนงานหนึ่ง ๆ จะ
 ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมดซึ่งควบคุมโดยหน่วยบริหารเดียวกัน หรือจำเป็นต้องพึ่งพาและ
 ประกอบเข้าด้วยกันมากจนต้องดำเนินกิจกรรมทั้งหมดไปพร้อมกันหรือต่อเนื่องกัน

ข. จัดทำโครงการและรายละเอียดของโครงการ ในแผนงานหนึ่ง ๆ
 จะประกอบด้วย โครงการต่าง ๆ ซึ่งแต่ละโครงการต่างก็มีวัตถุประสงค์เฉพาะและเป้าหมายของตน
 เพื่อให้โครงการต่าง ๆ นำไปใช้ปฏิบัติได้จำเป็นต้องจัดทำรายละเอียดของโครงการ การจัดทำโครงการ
 เป็นการแจกแจงรายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงาน ค่าใช้จ่าย กำหนดเวลาและอื่น ๆ ประเทศส่วนมาก
 ประสบปัญหาไม่สามารถนำแผนไปปฏิบัติได้ ทั้งนี้ เพราะมีจุดอ่อนในด้านการจัดทำโครงการและ
 รายละเอียดของโครงการยังมีการจัดทำแผนอีกประเภทหนึ่ง คือ การจัดทำแผนในระดับภูมิภาค
 เช่น แผนภาค แผนจังหวัด ตำบล เทศบาล หมู่บ้าน ฯลฯ ในการจัดทำแผนระดับภูมิภาคนี้
 สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับแผนงานของประเทศและแผนงานหรือโครงการหนึ่ง ๆ ได้

(5) ขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ การนำแผนการศึกษาไปใช้เริ่มต้นเมื่อนำ
 โครงการต่าง ๆ ในแผนไปปฏิบัติ ณ จุดนี้เป็นการประสานประสานกระบวนการวางแผนเข้ากับ
 กระบวนการจัดการศึกษาของชาติ งบประมาณประจำปีหรือแผนประจำปี (Annual Plan) เป็นเครื่องมือ
 สำคัญที่ทำให้โครงสร้างของแผนและโครงการต่าง ๆ ก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ ทรัพยากร (คน เงิน และ
 วัสดุ) ได้รับการจัดสรรในแต่ละโครงการ ระยะเวลาของโครงการถูกกำหนดขึ้น นอกจากนี้
 ด้านการบริหาร เช่น การมอบหมายอำนาจ การประสานงานและการให้คำปรึกษา การมอบหมาย
 ความรับผิดชอบและกำหนดส่งผลกลับคืน (Feedback) และการควบคุมการปฏิบัติงานก็จะก้าว
 หน้าไปเช่นกัน โดยทั่วไป หน่วยงานบริหารการศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ

(6) ขั้นตอนประเมินผล การปรับแผน และการจัดทำแผนใหม่
 หน้าที่ใช้แผนการศึกษายู่นั้น จะต้องเริ่มดำเนินการประเมินผล
 อัตราความก้าวหน้าและตรวจสอบสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผน เนื่องจากการประเมินผล
 เป็นกิจกรรมต่อเนื่องกระทำพร้อมๆ กับการนำแผนไปปฏิบัติ ดังนั้น การทำรายงานการประเมินผล

จะต้องมีกำหนดเวลาที่แน่นอน เช่น ประเมินผลประจำปี ประเมินผลครึ่งแผนหรือประเมินผลเมื่อสิ้นสุดแผน การประเมินผล มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ

ก. การประเมินผลทำให้เห็นข้อบกพร่องในแผน เช่น เป้าหมายที่เป็นไปไม่ได้ เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ ขั้นตอนการดำเนินงานไม่เหมาะสม และการประเมินผลทำให้ได้ข้อมูลเพื่อปรับแผนให้สอดคล้องกับระยะเวลาของแผน ในกรณีที่ใช้แผนหมุนเวียน (Rolling Plan) จะมีการทบทวนเพื่อปรับแผนทุก ๆ ปี

ข. การประเมินผล เป็นการวินิจฉัยในระดับการวางแผน ซึ่งจะนำไปเป็นพื้นฐานการจัดทำแผนใหม่ ดังนั้นจึงเท่ากับเป็นการเริ่มต้นวงจรต่อไปของการวางแผน จากแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาซึ่งได้เสนอมาตามลำดับ ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดขั้นตอนการกำหนดนโยบายของ แลสเวลล์และกรอบแนวคิดขั้นตอนการวางแผนการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา 2) ขั้นการนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ และ 3) ขั้นการประเมินผลการปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษา

3. บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

3.1 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับต่าง ๆ มีดังนี้

3.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (2544: 32) มาตรา 81 บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยใน ศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนา วิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ

3.1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2546 มาตรา 29 บัญญัติไว้ว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริม ความเข้มแข็งของชุมชน โดยกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม

มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 34 บัญญัติไว้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบ และ ประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรา 58 (2) บัญญัติไว้ว่า ให้นุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

3.2 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2543

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ได้กำหนดให้โรงเรียนของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ไม่รวมถึงสถานศึกษาที่จัดการศึกษาเฉพาะทางทุกแห่งบริหารงานโดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

3.2.1 คณะบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวนอย่างน้อย 7 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ผู้แทนผู้ปกครอง หมายถึง ผู้แทนของมีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ใ สถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
- 2) ผู้แทนครู หมายถึง ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษานั้นจำนวนไม่เกินสองคน
- 3) ผู้แทนองค์กรชุมชน หมายถึง ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กร เอกชนหรือชุมชนในรูปแบบอื่นใดที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
- 4) ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น หมายถึง ผู้แทนของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นในจำนวนไม่เกินสองคน

5) ผู้แทนศิษย์เก่า หมายถึง ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า หรือ บุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษา จำนวนไม่เกินสองคน

6) ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน อื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการทั้งในและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสี่คน

ให้ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้คณะกรรมการ เลือกคนหนึ่งในข้อ 1 3 4 และ 6 เป็นประธานอีกคนหนึ่งเป็นรองประธาน

ให้คณะกรรมการกำหนดจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการ เพื่อให้มา ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาโดยคำนึงถึงจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นสตรีจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของคณะกรรมการทั้งหมด

3.2.2 การได้มาซึ่งคณะกรรมการ ให้ดำเนินการดังนี้

- 1) ให้สถานศึกษาประกาศรับสมัครผู้แทนตามข้อ 1 2 3 4 5 และ 6
- 2) ให้ผู้สมัครเข้ารับเลือกเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาคัดเลือกกันเองให้เหลือ เท่ากับจำนวนตามที่กำหนดไว้ให้ผู้ได้รับคัดเลือกและผู้บริหารสถานศึกษาเสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ตามที่ตนเห็นสมควรจำนวนสองเท่าของที่กำหนดและให้ที่ประชุมคัดเลือกให้เหลือเท่ากับจำนวน ตามที่กำหนดไว้ให้ผู้บริหารสถานศึกษานำรายชื่อเสนอผู้มีอำนาจเหนือขึ้นไประดับหนึ่งเป็นผู้ลงนาม แต่งตั้ง

ในกรณีที่ไม่มีผู้สมัครเข้ารับคัดเลือกเป็นผู้แทนในองค์ประกอบใด ให้คณะกรรมการเสนอรายชื่อบุคคลในองค์ประกอบนั้น จำนวนสองเท่าตามที่กำหนดไว้และให้ผู้ที่ได้รับ การเสนอรายชื่อคัดเลือกกันเองให้เหลือเท่ากับที่กำหนดไว้

ในกรณีที่ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกในองค์ประกอบใดไม่ครบตามจำนวน ที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเท่าที่มีอยู่ในองค์ประกอบนั้น แล้วให้ คณะกรรมการเสนอรายชื่อบุคคลในองค์ประกอบนั้นจำนวนสองเท่าที่ยังขาดอยู่และให้ผู้ได้รับ การเสนอรายชื่อคัดเลือกกันเองให้เหลือตามจำนวนที่กำหนดไว้

ในกรณีที่ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกในองค์ประกอบใดมีจำนวนเท่ากับ จำนวนกรรมการตามที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกดังกล่าวเป็นกรรมการใน องค์ประกอบนั้น

3.2.3 คุณสมบัติทั่วไปของคณะกรรมการ

- 1) เป็นผู้สนใจในการพัฒนาการศึกษา
- 2) เป็นผู้มีความประพฤติดี
- 3) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับ

ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือผิดลหุโทษ

ให้ผู้บังคับบัญชาเหนือสถานศึกษาขึ้นไปหนึ่งระดับเป็นผู้ลงนามในการแต่งตั้งและอนุญาตการลาออกของคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง คณะกรรมการซึ่งได้มาตามวาระแรก เมื่อครบกำหนดสอง ปีให้จับสลากออกกึ่งหนึ่งในกรณีที่เป็นการจับสลากให้พิเศษเพิ่มเป็นหนึ่งคน เว้นกรรมการและเลขานุการ

ให้สถานศึกษาดำเนินการสรรหากรรมการทดแทนกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามด้วยวิธีการจับสลาก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ

การสรรหากรรมการใหม่แทนกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการใหม่ให้กรรมการชุดเดิมปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะได้มีการประกาศแต่งตั้งกรรมการใหม่ กรรมการที่พ้นวาระ อาจได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการได้อีก

3.2.4 การพ้นตำแหน่งของคณะกรรมการ

- 1) ออกตามวาระ
- 2) ตาย
- 3) ลาออก
- 4) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 3.3
- 5) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 6) เป็นบุคคลที่ไร้ความสามารถหรือเหมือนไร้ความสามารถ
- 7) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับ

ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

8) พ้นจากตำแหน่งในสถานศึกษานั้น สำหรับผู้แทนครูและผู้บริหารสถานศึกษา

9) พ้นจากสภาพการเป็นผู้ปกครองนักเรียนของสถานศึกษานั้นสำหรับผู้แทนผู้ปกครอง

10) พ้นจากสภาพการเป็นผู้แทนขององค์กรปกครองท้องถิ่น สำหรับผู้แทนขององค์กรปกครองท้องถิ่น

11) คณะกรรมการจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสาม มีมติให้ออก ยกเว้นตำแหน่งกรรมการและเลขานุการ

ในกรณีที่กรรมการในองค์ประกอบใดว่างลงก่อนครบวาระเกินกว่าเก้าสิบวัน นับตั้งแต่วันที่ว่างลง และให้อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ตนแทน

3.2.5 การจัดการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา

1) ให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง
2) การดำเนินการประชุมให้เป็นไปตามระเบียบวิธีการที่คณะกรรมการสถานศึกษากำหนด

3) ในการประชุมแต่ละครั้ง ต้องมีผู้เข้าประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสถานศึกษา

4) ให้มีผู้แทนของนักเรียนเข้าร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็นตามที่คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นสมควร

5) หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของนักเรียนโดยตรง ให้รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนมาประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสถานศึกษาด้วย

6) ให้ผู้บริหารสถานศึกษารายงานผลการประชุมต่อผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดทุกครั้งภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่มีการประชุม

3.2.6 การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 มีรายละเอียดดังนี้

1) กำหนดนโยบายตามแผนพัฒนาของสถานศึกษา

(1) ศึกษาและทำความเข้าใจในความมุ่งหมายหลักการของการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

(2) ศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของชุมชน/ท้องถิ่น ที่ตั้งของสถานศึกษา

(3) กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

(4) กำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาด้านวิชาการบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียนและความสัมพันธ์ชุมชนกำหนดให้สถานศึกษา จัดทำบุญโรงเรียน

2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

- (1) ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
- (2) พิจารณาความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการประจำปีกับแผนพัฒนาของสถานศึกษา
- (3) พิจารณาจึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมเกี่ยวกับวิธีการหรือยุทธศาสตร์การดำเนินงานของกิจกรรม งาน โครงการ ที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

3) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ขั้นพื้นฐาน

ขั้นพื้นฐาน

- (1) ศึกษาหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษา
- (2) พิจารณาความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้กับหลักสูตรการศึกษา
- (3) พิจารณาความถูกต้องความสมบูรณ์ของสาระการเรียนรู้และความต้องการของท้องถิ่น
- (4) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษา

4) กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

- (1) กำหนดแผนการกำกับและติดตามร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ วิธีการ ระยะเวลา
 - (2) ดำเนินการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย
 - (3) ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษาและให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และขวัญกำลังใจในการดำเนินของ สถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

- (1) สถานศึกษาจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับจำนวนผู้เรียน การคมนาคม สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน และข้อมูลอื่นที่จำเป็นให้เป็นปัจจุบัน

(2) สนับสนุนและจัดหาที่เรียนให้แก่เด็กในพื้นที่บริการให้เข้าเรียน
 ในสถานศึกษาให้ได้มากที่สุดรวมทั้งการประสานงานเพื่อจัดหาที่เรียนให้แก่เด็กนักเรียนได้เข้าเรียน
 ในสถานศึกษาอื่นที่อยู่ใกล้เคียงหรือเสนอแนะให้ได้เรียนนอกระบบหรือเรียนตามอัธยาศัย

(3) จัดหาทุนการศึกษา อุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ แก่ผู้เรียน
 ที่ขาดแคลน

6) พิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลคนพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถ
 พิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ

(1) สนับสนุนให้เด็กพิการได้มีการเรียนร่วมกับเด็กปกติ

(2) สอดส่องดูแลเด็กที่ได้รับการทารุณ กดขี่ ข่มเหง ล่วงละเมิดทาง
 เพศ ใช้แรงงานเด็กกักขัง ฯลฯ ให้ได้รับความช่วยเหลือและส่งไปขอรับบริการที่เหมาะสม

(3) สอดส่องดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา
 อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่
 สามารถพึ่งเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง

(4) ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มี
 ความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเป็นรายบุคคลให้มากที่สุด

(5) สนับสนุน ส่งเสริมการทำงานร่วมกับองค์กรพิทักษ์สิทธิเด็ก

7) เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชา ด้านงบประมาณ
 ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษาการบริหารจัดการด้านวิชาการ

(1) มีส่วนร่วมในกำหนดมาตรฐานวิชาการของสถานศึกษา

(2) มีส่วนร่วมในการจัดหา ผลิตสื่อ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

8) การบริหารจัดการด้านงบประมาณ

(1) มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการบริหารใช้งบประมาณของ
 งบประมาณของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ

(2) มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการตรวจสอบติดตามและประเมินผล

9) การบริหารจัดการด้านการบริหารงานบุคคล

(1) มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษา
 และส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(2) ให้ขวัญและกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูและบุคลากรอื่น
 ในสถานศึกษา

10) การบริหารจัดการด้านการบริหารทั่วไป

(1) เสนอแนวทางให้มีการใช้ ดูแล และบำรุงรักษาอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์

(2) ส่งเสริมให้มีการจัดการบรรยายภาค และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ให้ร่มรื่นและสวยงาม

11) ระดมทรัพยากรเพื่อศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรม ของท้องถิ่นและของชาติ

(1) หารายได้ทรัพย์สินและทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุน การจัดการเรียนการสอน

(2) ส่งเสริมและกำกับติดตามการใช้วิทยากรและภูมิปัญญา

(3) ส่งเสริมและกำกับ ติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่สืบสาน จารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ พร้อมทั้งการยกย่องเชิดชูเกียรติภูมิปัญญา ท้องถิ่นตามความเหมาะสมและโอกาสอันสมควร

12) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจน ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชนองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรและให้ บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน

13) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน

(1) ให้สถานศึกษาจัดการทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

(2) เสนอแนะในการปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

(3) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาก่อน การเผยแพร่ต่อสาธารณชน

14) แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินงานตาม ระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือ คณะอนุกรรมการตามความเหมาะสมและความจำเป็นในแต่ละกรณี

15) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

นอกจากภารกิจหลัก 14 ข้อ นี้แล้ว หน่วยงานต้นสังกัดอาจพิจารณา มอบหมายงานอื่นให้ตามที่เหมาะสม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยภายในประเทศ

เมตต์ เมตต์การณจิต (2541: 69) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วม 5 เรื่อง ได้แก่ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน และการประเมินผล โดยมีส่วนร่วมในระดับมาก ในเรื่องการประสานงาน และเรื่องอื่น ๆ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

เอกราช ฉัตรใจคำ (2542: 56) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการ โรงเรียนของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณะกรรมการโรงเรียนต้องประกอบอาชีพส่วนตัว ทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ประจวบ สือประสาร (2542: 54) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหาร การศึกษาของคณะกรรมการ โรงเรียนขยายโอกาส ในเขตการศึกษา 1 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในเรื่องการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน และการประเมิน โดยคณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรและการประสานงาน ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมอื่น ๆ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

เข็มเพชร แก่นสา (2543: 108) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

สังพร ศรีเมือง (2543: 38) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ผลวิจัยสรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบต้องการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาต่างกัน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผ่องศิริ เรียงตระกูล (2544: 56) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดลำปาง ผลวิจัยสรุปได้ว่าความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับร่วมทำ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับร่วมทำทุกด้าน

ทรงพล ฐานวิสัย (2544: 79-80) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับร่วมทำ

วีระศักดิ์ ชัยพรหม (2544: 93) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในเรื่อง การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน ในระดับร่วมคิด/ร่วมตัดสินใจ ส่วนการวางแผนและการประเมินมีส่วนร่วมในระดับร่วมทำ

อนันต์ ธิดำ (2544: 39) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมด้านการประสานงาน อยู่ในระดับร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงานและการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับร่วมทำ

สมพิศ ภารสมบุรณ์ (2544: 43) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในเรื่องการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงานและการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เบเคอร์รา (Becerra, 1974: 6887 – A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทและความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับตัวแทนของชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารเข้าใจและสนใจเกี่ยวกับความแตกต่างของชุมชน มีความพร้อมในการเข้าร่วมงานกับชุมชนในทุกโอกาส และเป็นบุคคลที่ยอมรับตนเอง ไม่คาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะได้รับสูงเกินไป

มีแกน (Meegan, 1986: 1139 – A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการวางแผนและคุณภาพของโรงเรียนคาทอลิกในรัฐวิสคอนซิน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การวางแผนและคุณภาพของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน คือ หลักสูตร และครูใหญ่มีทัศนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของโรงเรียนในแง่บวกมากกว่าครูผู้สอน

อเมนู เทคา (Amenu – Tekaa, 1988: 1626 – A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทรรศนะของชาวอินเดียนแดงในประเทศแคนาดา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรการจัดการศึกษาต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน และประชาชนต้องมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง จึงจะทำให้การจัดการศึกษาก็จะประสบผลสำเร็จ

คราฟ (Craff, 1988: 1633-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมกับทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วม เมื่อจำแนกตามบริบทด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ไม่สัมพันธ์กับทัศนคติของคนในชุมชน

ฟิงส์ (Feng S., 1997: 24) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนมมรัฐเคนตักกี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณะกรรมการโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ได้ครบถ้วนตามกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 20 กรรมการส่วนที่เหลือปฏิบัติหน้าที่ได้เพียงบางส่วน โดยโรงเรียนได้รับความช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม จากคณะกรรมการในด้านการกำหนดนโยบาย การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การใช้คำแนะนำเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน การปรับปรุงหลักสูตร การสรรหาบุคลากร และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ส่วนปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการ โรงเรียนที่สำคัญ ได้แก่ การไม่มีส่วนร่วมในการทำงานของสมาคมครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการ โรงเรียน มีวิสัยทัศน์สั้น มีเวลาไม่เพียงพอ ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน และทำตัวเหมือนตรายาง

มาโฮนี (Mahoney, 2000: 288) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การออกเสียงและนโยบายของโรงเรียนชนบทในรัฐโคโลราโด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณะกรรมการโรงเรียนมีความชำนาญในการตัดสินใจในฐานะผู้ได้รับเลือกอย่างเป็นทางการ การตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับเชื้อชาติของคนในชุมชน และควรมีการเลือกผู้แทนกลุ่มตามเชื้อชาติและวัฒนธรรม เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีสิทธิในการออกเสียง เพื่อกำหนดนโยบายของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

รัค (Ruck, 2003: 143) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เจตคติของคณะกรรมการ โรงเรียนที่มีต่อการดำเนินงานและการบริหารงานของโรงเรียนในเขตพื้นที่ซัพพอร์ต รัฐนิวยอร์ก ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณะกรรมการ โรงเรียนมีการดำเนินงานด้านการเป็นผู้นำขององค์กร และการกำหนดนโยบายในระดับปานกลาง แต่บทบาทในการตัดสินใจ หรือการบริหารจัดการตามสภาพจริง ดำเนินการได้ในระดับน้อย และคณะกรรมการ โรงเรียนที่ปฏิบัติงานมานานทำงานมีประสิทธิภาพมากกว่าคณะกรรมการ ที่ทำงาน ได้ไม่นาน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยซึ่งนำเสนอตามลำดับแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษควรได้รับการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจในด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ และด้านการประเมินผล การปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษาในทุกขั้นตอน ซึ่งจะทำให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นตลอดจนเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษามีความรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของสถานศึกษา การดำเนินงานตามภาระกิจของสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนซึ่งได้นำเสนอไว้ตามลำดับหัวข้อต่อไปนี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1,380 คน ใน 92 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 184 คน ผู้แทนครู จำนวน 184 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 184 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 368 คน ผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 184 คน และผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 184 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 302 คน จำแนกเป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 61 คน ผู้แทนครู จำนวน 60 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 59 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 61 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 61 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคร์จซีและมอร์แกน (Krejcie, R.V. and Morgan, D.W., 1970: 608)

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยดำเนินการ ดังนี้

1. แบ่งโรงเรียน ออกเป็น 4 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ
2. กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก : โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

3. สุ่มโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากรายชื่อ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษให้ทุกโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับสลากให้ได้ผู้แทนของแต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 1 คน ต่อโรงเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน

รายการ	จำนวน ประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง				รวม
		โรงเรียน ขนาดเล็ก	โรงเรียน ขนาดกลาง	โรงเรียน ขนาดใหญ่	โรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษ	
		(N = 47)	(N = 36)	(N = 5)	(N = 4)	
ผู้แทนผู้ปกครอง	184	27	25	5	4	61
ผู้แทนครู	184	26	25	5	4	60
ผู้บริหาร	92	25	25	5	4	59
ผู้แทนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	184	27	25	5	4	61
ผู้ทรงคุณวุฒิ	368	27	25	5	4	61
ผู้แทนองค์กรชุมชน	184	-	-	-	-	-
ผู้แทนศิษย์เก่า	184	-	-	-	-	-
รวม	1,380	132	125	25	20	302

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำนวน 42 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา จำนวน 14 ข้อ

ด้านการนำนโยบายและการวางแผนพัฒนาศึกษาไปปฏิบัติ จำนวน 19 ข้อ

ด้านการประเมินผล การปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การกำหนดนโยบาย การวางแผนการศึกษาและการมีส่วนร่วม

2.2.2 สร้างแบบสอบถามตามกรอบที่กำหนดแล้ว นำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

2.2.3 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ข) ตรวจพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบประเมินค่าความสอดคล้อง (Index of Congruence - IOC) แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยรายข้อ ปรากฏว่า คำถามทุกข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง .5 –1.0

2.2.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน ใน 4 โรงเรียน

2.2.5 นำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ปรากฏว่า แบบสอบถามมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ .97 โดยแต่ละด้านมีค่าความเที่ยง ดังนี้

1) ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .88

2) ด้านการนำนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาไปปฏิบัติ มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .97

3) ด้านการประเมินผล การปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .98

2.2.6 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จัดพิมพ์และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขอนหนังสือจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อขอความร่วมมือเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย

3.2 นำส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปให้โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและนัดหมายวันขอรับแบบสอบถามคืนโดยดำเนินการในระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2546 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2546

แบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน จำนวน 302 ฉบับ แบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการ แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปแปลผลตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจ

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับ ร่วมรับรู้ ร่วมคิดและร่วมทำ

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับ ร่วมรับรู้และร่วมทำ

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับ ร่วมรับรู้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับ ไม่มีส่วนร่วม

4.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' method)

4.4 วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยแจกแจงค่าความถี่

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผน
การศึกษา

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาจำแนก
ตามสถานภาพ ในคณะกรรมการและขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ
คณะกรรมการสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 – 4.9

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพในฐานะผู้แทนกลุ่ม		
ผู้แทนผู้ปกครอง	61	20.2
ผู้แทนครู	60	19.9
ผู้บริหารสถานศึกษา	59	19.5
ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	61	20.2
ผู้ทรงคุณวุฒิ	61	20.2
รวม	302	100.0
2. คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	137	45.4
ขนาดกลาง	120	39.7
ขนาดใหญ่	25	8.3
ขนาดใหญ่พิเศษ	20	6.6
รวม	302	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุด คือ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ (คิดเป็นร้อยละ 20.2) ซึ่งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก (คิดเป็นร้อยละ 45.4)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการวางแผน การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผน การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกรายด้าน ปรากฏรายละเอียดดังในตาราง 4.2 - 4.9

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกรายด้าน

ด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา	3.03	1.50	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
2. การนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ	3.43	1.34	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
3. การประเมินผล การปรับเปลี่ยนการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการศึกษา	3.37	1.40	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
รวมเฉลี่ย	3.28	1.41	ร่วมรับรู้และร่วมทำ

จากตารางที่ 4.2 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัด ศรีสะเกษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ใน ระดับร่วมรับรู้และร่วมทำ ($\bar{X} = 3.28$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการนำ นโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.43$) ด้านการประเมินผลและการปรับเปลี่ยน การกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา ($\bar{X} = 3.37$) และ ด้านการกำหนดนโยบายและ การวางแผนการศึกษา ($\bar{X} = 3.43$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน จำแนกเป็นรายข้อ ปรากฏดังรายละเอียดใน ตาราง 4.3 - 4.5

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำแนกรายข้อ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การวิเคราะห์นโยบายของหน่วยงานระดับเหนือขึ้นไปเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา	2.99	1.52	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
2. การศึกษาปัญหาและความต้องการของโรงเรียน	3.44	1.40	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
3. การศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น	3.47	1.37	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
4. การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน	3.27	1.37	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
5. การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา	3.20	1.45	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
6. การกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย และ โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา	3.13	1.48	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
7. การกำหนดมาตรฐานทางวิชาการของสถานศึกษา	2.91	1.48	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
8. การวางแผนจัดทำงบประมาณประจำปีของสถานศึกษา	3.02	1.54	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
9. การกำหนดแนวทางและวิธีการใช้งบประมาณของสถานศึกษา	2.99	1.57	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
10. การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานของสถานศึกษา	3.15	1.49	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
11. การพิจารณาความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการ กับแผนพัฒนาสถานศึกษา	3.15	1.51	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
12. การกำหนดแผนการพัฒนาคูและบุคคลอื่นในสถานศึกษา	2.98	1.56	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
13. การจัดทำธรรมนูญของโรงเรียน	3.17	1.54	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
14. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.03	1.56	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
รวมเฉลี่ย	3.14	1.33	ร่วมรับรู้และร่วมทำ

จากตารางที่ 4.3 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา อยู่ในระดับร่วมรับรู้และร่วมทำ ทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.47$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานทางวิชาการของสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.91$)

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ จำแนกรายข้อ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การจัดหาห้องเรียนให้มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ	3.21	1.47	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
2. การจัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียน	3.31	1.51	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
3. การจัดหาอุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ให้แก่นักเรียนที่ขาดแคลน	3.37	1.42	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
4. การสนับสนุนให้เด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ	3.19	1.54	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
5. การสอดคล้องดูแลเด็กพิการ หรือด้อยโอกาส ให้ได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา	3.34	1.40	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
6. การสอดคล้องดูแลเด็กที่ได้รับการกวดวิชา ช่างซ่อมรถ ล้วงละเมิดทางเพศ ใช้แรงงาน กักขัง โดยให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ	3.39	1.41	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
7. การหารายได้ ทรัพย์สินและทรัพยากรมาให้การสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน	3.33	1.49	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
8. การสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือโรงเรียนในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย	3.47	1.41	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
9. การดูแลรักษาอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ของสถานศึกษา	3.22	1.47	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
10. การสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ	3.54	1.50	ร่วมรับรู้ร่วมคิดและร่วมทำ
11. การประสานงานระหว่าง โรงเรียนกับหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น	3.30	1.49	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
12. การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้ร่มรื่น สวยงามเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน	3.58	1.29	ร่วมรับรู้ร่วมคิดและร่วมทำ
13. การพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน	3.27	1.44	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
14. การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรและให้บริการแก่ชุมชน	3.53	1.31	ร่วมรับรู้ร่วมคิดและร่วมทำ

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
15. การประชุมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.55	1.23	ร่วมรับรู้ร่วมคิดและร่วมทำ
16. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิทยากร หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.31	1.41	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
17. การจัดหา หรือ จัดให้มีวัสดุการให้แก่ครูและบุคลากรอื่น ในสถานศึกษาตามความเหมาะสม	3.23	1.43	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
18. การยกย่อง ชมเชย มอบรางวัล หรือ เกียรติบัตรแก่ครู บุคลากรในสถานศึกษา และภูมิปัญญาท้องถิ่นในโอกาสอันควร	3.34	1.41	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
19. การเสนอการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา หรือคณะกรรมการเฉพาะกรณี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น	3.43	1.34	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
รวมเฉลี่ย	3.38	1.19	ร่วมรับรู้และร่วมทำ

จากตารางที่ 4.4 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีส่วนร่วมในการนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับร่วมรับรู้และร่วมทำ ($\bar{X} = 3.38$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการที่คณะกรรมการมีส่วนร่วมในระดับร่วมรับรู้ร่วมคิด และร่วมทำ มี 4 รายการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้ร่มรื่น สวยงาม ($\bar{X} = 3.55$) การสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ($\bar{X} = 3.54$) และการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรและให้บริการแก่ชุมชน ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

ส่วนรายการอื่น ๆ นอกนั้นคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในระดับร่วมรับรู้และร่วมทำทุกรายการ

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการประเมินผล การปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำแนกรายข้อ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	3.28	1.34	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
2. การประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน	3.19	1.34	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
3. การประเมินผลการจัดกิจกรรมที่สืบสานจารีตประเพณีและศิลปวัฒนธรรม	3.25	1.35	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
4. การประเมินการดำเนินงานระหว่างปี	3.18	1.30	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
5. การประเมินผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ	3.05	1.32	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
6. การจัดทำรายงานผล การดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา	2.86	1.49	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
7. การปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา	3.01	1.49	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
8. การตรวจสอบรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ก่อนเผยแพร่ต่อสาธารณะชน	2.94	1.55	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
9. การให้ข้อเสนอแนะในการปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ความต้องการของสถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น	3.37	1.40	ร่วมรับรู้และร่วมทำ
รวมเฉลี่ย	3.13	1.26	ร่วมรับรู้และร่วมทำ

จากตารางที่ 4.5 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาในด้านการประเมินผล การปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษา อยู่ในระดับร่วมรับรู้และร่วมทำ ทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การให้ข้อเสนอแนะในการปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ความต้องการของสถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.37$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.86$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำแนกตามสถานภาพในคณะกรรมการและขนาดโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำแนกตามสถานภาพในคณะกรรมการและขนาดโรงเรียน ปรากฏรายละเอียด ดังในตาราง 4.6 – 4.11

ตารางที่ 4.6 แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกรายด้าน

ด้าน	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	17.07	4	4.27	3.26	.01
	ภายในกลุ่ม	389.02	297	1.31		
	รวม	406.09	301			
2. การนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	14.91	4	5.73	3.01	.02
	ภายในกลุ่ม	368.39	297	1.24		
	รวม	383.31	301			
3. การประเมินผล การปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	17.85	4	4.46	3.11	.02
	ภายในกลุ่ม	425.90	297	1.43		
	รวม	443.75	301			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	13.66	4	3.42	3.70	.03
	ภายในกลุ่ม	389.11	297	1.27		
	รวม	389.11	301			

จากตารางที่ 4.6 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีฐานะในคณะกรรมการเป็นผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe') ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพในคณะกรรมการ

สถานภาพ	ผู้แทน ผู้ปกครอง	ผู้แทน ครู	ผู้บริหาร สถานศึกษา	ผู้แทนองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
\bar{X}	2.40	3.18	4.09	3.35	3.04	
ผู้แทนผู้ปกครอง	2.40	-	.78*	1.69*	.95*	.65*
ผู้แทนครู	3.18	-	.91*	.17	.13	
ผู้บริหารสถานศึกษา	4.09	-	-	.74*	1.04*	
ผู้แทนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	3.35	-	-	-	.30	
ผู้ทรงคุณวุฒิ	3.04	-	-	-	-	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้แทนผู้ปกครองกับผู้แทนครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับระดับ.05 โดยผู้แทนผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมต่ำกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ ทุกกลุ่ม ส่วน ผู้บริหารสถานศึกษากับผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับระดับ .05 โดยมีส่วนร่วมมากกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนกลุ่มอื่น ๆ ทุกกลุ่ม

ส่วนผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ด้าน	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การกำหนดนโยบาย และการวางแผน พัฒนาสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	24.68	3	8.23	6.43	.00
	ภายในกลุ่ม	381.41	298	1.28		
	รวม	406.09	301			
2. การน่านโยบาย และการวางแผน การศึกษาไปปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	28.28	3	9.43	7.91	.00
	ภายในกลุ่ม	355.02	298	1.19		
	รวม	383.31	301			
3. การประเมินผล การปรับเปลี่ยนนโยบาย และการวางแผนการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	24.39	3	8.13	6.63	.00
	ภายในกลุ่ม	1.91	32	.06		
	รวม	389.99	301			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	24.39	3	8.13	6.63	.00
	ภายในกลุ่ม	365.61	298	1.23		
	รวม	389.99	301			

จากตารางที่ 4.8 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe')
ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตาม
ขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน ขนาดเล็ก	โรงเรียน ขนาดกลาง	โรงเรียน ขนาดใหญ่	โรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษ
\bar{X}	3.24	3.23	2.81	3.44
โรงเรียนขนาดเล็ก	3.24	- .05	.42 *	.25
โรงเรียนขนาดกลาง	3.23	-	.47*	.21
โรงเรียนขนาดใหญ่	2.81		-	.67*
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	3.44			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.9 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ
ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดกลาง , โรงเรียนขนาดเล็ก และ
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน
ขนาดใหญ่ ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าคณะกรรมการที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนอื่น ๆ ทุกขนาด ($\bar{X} = 2.81$)

ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่โรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก, ขนาดกลาง
และขนาดใหญ่พิเศษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนด
นโยบายและการวางแผนการศึกษา ปรากฏดังแสดงในตารางที่ 4.10 – 4.11

ตารางที่ 4.10 แสดงรายการปัญหาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผน
การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามความถี่

รายการปัญหา	ความถี่
1. คณะกรรมการสถานศึกษาไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เข้ามาจึงมีส่วนร่วม ตามความต้องการของโรงเรียน	19
2. สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วม ในทุกขั้นตอน	15
3. คณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงมีส่วนร่วม ในการระดม ทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษาได้เป็นบางส่วน	13
4. คณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนผู้ปกครองบางส่วนไปประกอบอาชีพ ในต่างถิ่นทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่	11
5. คณะกรรมการสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย และการวางแผนการศึกษา จึงไม่สามารถแสดงความคิดเห็น หรือให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา	9

จากตารางที่ 4.10 พบว่า รายการปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด คือ คณะกรรมการสถานศึกษา
ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามี
ส่วนร่วมในทุกขั้นตอน คณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงมีส่วนร่วมในการระดม
ทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษาได้เป็นบางส่วน และคณะกรรมการสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจ
เกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนการศึกษา จึงไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือให้คำแนะนำใน
การแก้ไขปัญหา ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผน การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามรายการ

รายการเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมสัมมนา ประชุมชี้แจง เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา (มีค่าความถี่ เท่ากับ 19)
 2. สถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจและเปิด โอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมใน ทุกขั้นตอน (มีค่าความถี่ เท่ากับ 15)
 3. สถานศึกษาควรขอรับสถานศึกษาควรขอรับการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาเท่าที่มี ความเป็นไม่ควรทำบ่อยครั้ง เพราะอาจเป็นสาเหตุทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ยอม เข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาสถานศึกษาในอนาคตต่อไป (มีค่าความถี่ เท่ากับ 13)
 4. ควรจัดทำปฏิทินการประชุมร่วมกันระหว่าง โรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม (มีค่าความถี่ เท่ากับ 11)
 5. สถานศึกษาควรจัดประชุมชี้แจง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย และการวางแผนการศึกษาให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา (มีค่าความถี่ เท่ากับ 9)
-

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการศึกษาเรียงตามรายการเสนอแนะ ได้แก่ สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมสัมมนา ประชุมชี้แจงเพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจและเปิด โอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และสถานศึกษาควรขอรับการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาเท่าที่มีความจำเป็น ไม่ควรทำบ่อยครั้ง เพราะอาจเป็นสาเหตุให้คณะกรรมการไม่ยอมเข้าร่วมมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาใน โอกาสต่อไป ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาจำแนกตามสถานภาพในคณะกรรมการและขนาดของโรงเรียน

1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา

1.2 วิธีดำเนินการ

1.2.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 302 คน จำแนกเป็น ผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 61 คน ผู้แทนครู จำนวน 60 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 59 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 61 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 61 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

1.2.2 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .97 และมีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามรายด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา เท่ากับ .88 ด้านการนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ เท่ากับ .97 และด้านการประเมินผล การปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษา เท่ากับ .98

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2546 ถึงวันที่ 27 ตุลาคม 2546 แบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 302 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 302 ฉบับ แบบสอบถามที่ได้รับคืนคิดเป็นร้อยละ 100

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

- 1) วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าร้อยละ
- 2) วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 3) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำแนกตามสถานภาพในคณะกรรมการและขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ่
- 4) วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม โดยหาค่าความถี่

1.3 ผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า

1.3.1 คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาในโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับร่วมรับรู้และร่วมทำ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ รองลงมาคือด้านการประเมินผล การปรับเปลี่ยนการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาและด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาตามลำดับ

1.3.2 คณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง กับ ผู้แทนครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้แทนผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมต่ำกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนกลุ่มอื่นทุกกลุ่ม ส่วนผู้แทนองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาไม่แตกต่างกัน

1.3.3 คณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่

ค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมต่ำกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดอื่น ๆ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาไม่แตกต่างกัน

1.3.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ เรียงตามค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน คณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่มีฐานะยากจนจึงมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรได้เพียงบางส่วน คณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนผู้ปกครองบางส่วนไปประกอบอาชีพในต่างถิ่นทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่และคณะกรรมการสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนการศึกษา จึงไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา

1.3.5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เรียงตามรายการปัญหา ได้แก่ สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมสัมมนา จัดทำคู่มือ เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ควรสร้างแรงจูงใจและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนมากขึ้น และสถานศึกษาควรขอรับการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาเท่าที่มีความจำเป็น ไม่ควรทำบ่อยครั้ง เพราะอาจเป็นสาเหตุทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ยอมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป และสถานศึกษาควรจัดประชุมชี้แจงเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนการศึกษาให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา

2. การอภิปรายผล

ผลการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาอยู่ในระดับร่วมรับรู้และร่วมทำ ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรงพล ฐานวิสัย (2544: 58) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับร่วมทำ

การที่คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผน การศึกษาอยู่ในระดับร่วมรับรู้และร่วมทำ น่าจะมีสาเหตุมาจาก คณะกรรมการสถานศึกษาไม่เข้าใจใน บทบาทหน้าที่ สถานศึกษา ยังไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาเพียงแค่ร่วมรับรู้และมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการของโรงเรียน ประกอบกับคณะกรรมการสถานศึกษา บางกลุ่มต้องไปประกอบอาชีพในต่างถิ่นจึงเข้ามามีส่วนร่วมในบางครั้ง

2.2 จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาจำแนกตามสถานภาพในคณะกรรมการ ซึ่งพบว่าคณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้แทนผู้ปกครองกับผู้แทนครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วมต่ำกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนกลุ่มอื่น ๆ ทุกกลุ่ม ส่วนผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ซึ่งผล การวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ระบุว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีสถานภาพใน คณะกรรมการต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาแตกต่างกันและ สอดคล้องกับการที่คณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วมใน การกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาต่ำกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนกลุ่ม อื่น ๆ ทุกกลุ่ม น่าจะมีสาเหตุมาจาก คณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนผู้ปกครองบางส่วน ไป ประกอบอาชีพในต่างถิ่นหารายได้เพื่อความอยู่รอดของตนจึงเข้ามามีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ เมตต์ เมตต์การ์ณจิต (2541: 95) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหาร วิทยาลัยของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การไม่มีเวลาว่างเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการศึกษา ประจำโรงเรียนและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกราช ฉัตรใจคำ (2542: 64) ซึ่งได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการโรงเรียนของคณะกรรมการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพริ้ง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณะกรรมการโรงเรียนต้องประกอบอาชีพส่วนตัว ทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2.3 จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน ซึ่งพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่ ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่ พิเศษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาแตกต่างกัน โดยคณะกรรมการ

สถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีส่วนร่วมต่ำกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดอื่นๆ ทุกขนาด

การที่คณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาต่ำกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ น่าจะมีสาเหตุมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในตำบลและอำเภอ คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้นำในท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศบาลตำบล ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีภารกิจหน้าที่เป็นการประจำมากอยู่แล้ว จึงมีเวลาน้อยที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา และถือว่าการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรง จึงเข้ามามีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง

2.4 จากการวิเคราะห์ปัญหาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา จึงเข้ามามีส่วนร่วมตามความต้องการของสถานศึกษา

การที่เป็นเช่นนี้น่าจะมีสาเหตุมาจาก การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาเป็นเรื่องใหม่ เป็นเรื่องเฉพาะของสถานศึกษาไม่ใช่ภาระหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาโดยตรง สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์น้อยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกชัย กี่สุวรรณ (2527: 215) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การบริหารทักษะและการปฏิบัติ ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการประชาสัมพันธ์เป็นการสร้างความเข้าใจอันดี ระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการประสานและความร่วมมือที่ดี

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาซึ่งพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษามีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับร่วมรับรู้และร่วมทำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 สถานศึกษาควรจัดการอบรมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

3.1.2 สถานศึกษาควรจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ในช่วงเวลาที่เหมาะสมนอกเหนือจากการทำภารกิจหรือการประกอบอาชีพส่วนตัว เพื่อเปิดโอกาสให้คณะกรรมการทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจในทุกขั้นตอน

3.1.3 สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษา

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ผู้แทนผู้ปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาน้อยกว่าคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนกลุ่มอื่น ๆ ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาในเชิงลึกถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้ผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วม น้อยกว่าคณะกรรมการสถานศึกษากลุ่มอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กุลธน ธนาพงศธร "หน่วยที่ 10 เทศบาล " ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารการปกครองท้องถิ่น* หน้า 332-338 นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2531

กรรณิการ์ ชมดี "การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ" ศึกษาเฉพาะโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ 2524

เข็มเพชร แก่นสา "การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด" วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2543

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542* กรุงเทพมหานคร พรึกหวานกราฟฟีก 2542

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง "การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท" กรุงเทพมหานคร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2525 (อัดสำเนา)

ทรงพล ฐานวิสัย "การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช 2544

ชูชาติ พ่วงสมจิตร "การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของ ชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย 2540

ดิเรก ฤกษ์ห่วย *การพัฒนา :เน้นการพัฒนาสังคมและแนวความคิดความจำเป็นพื้นฐาน* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2527

ทนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ และ คณะ *การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ* กรุงเทพมหานคร บพิธการพิมพ์ 2542

ทิพาพร พิมพ์สุทธิ *การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพมหานคร แสงจันทร์ การพิมพ์ 2532

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ *กลวิธีแนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน*
กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล 2527
- บัญญัติ แก้วส่อง "รูปแบบทางสังคม-จิตวิทยาสำหรับอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
กระบวนการพัฒนา" วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2531
- ประจวบ สือประสาร "การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการ โรงเรียนขยายโอกาส
ในเขตการศึกษา 1" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2542
- ประชุม รอดประเสริฐ *นโยบายและการวางแผน (หลักการและทฤษฎี)* กรุงเทพมหานคร ภาควิชา
บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
โรงเรียนสตรีเนติศึกษา (แผนกการพิมพ์) 2527
- ประมวล เสนาฤทธิ์ "หน่วยที่ 6 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวางแผน" ใน *ประมวลสาระ
ชุดวิชานโยบายและการวางแผนการศึกษา* หน้า 105 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2536
- ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ "การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาของไทย" ใน *รายงาน
การวิจัยทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ.2537 – 2539* ม.ป.ท. 2539
- ผิน ปานขาว "การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายของรัฐ" ใน *การวางแผนและการจัดการศึกษา
บรรณาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร การศาสนา 2526*
- ผ่องศิริ เรียงตระกูล "การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนการกุศล
ของวัดพระพุทธศาสนา จังหวัดลำปาง" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์ *นโยบายและกลวิธีมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาใน
ปัจจุบัน* กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล 2527
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ "การมีส่วนร่วมของประชาชน" *วารสารพัฒนาชุมชน* 27 (2 กุมภาพันธ์ 2531)
หน้า 24 – 30
- เมตต์ เมตต์การุณจิต "การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษา ประจำ
โรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช 2541

เลขที่การสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

กองการพิมพ์ สำนักงานเลขที่การสภาผู้แทนราษฎร 2544 หน้า 32

วิจิตร ศรีสอาน “การวิจัยเชิงนโยบายกับการพัฒนาการศึกษา” ใน *การวิจัยเชิงนโยบาย : รูปลักษณ์ใหม่*

ของการกำหนดอนาคต สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ เทียนพุ่ม บรรณาธิการ, 25-33

กรุงเทพมหานคร สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2532

วิจิตร ศรีสอาน *การวิจัยกับการสัมมนาทางการศึกษา* เชียงใหม่ ธนาบรรณการพิมพ์ 2532

วีระศักดิ์ ชัยพรหม “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

อุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา

บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544

ศุภชัย ขาวะประภาษ *นโยบายสาธารณะ* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย “หน่วยที่ 1-5 นโยบายและการวางแผนการศึกษา” ใน

ประมวลสารชุดวิชา นโยบายและการวางแผนการศึกษา หน้า 5 - 8 นนทบุรี แขนงวิชา

บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2543

สมพิศ ภารสมบุรณ์ “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544

สามัญศึกษา, กรม ศึกษาพิเศษ, หน่วย *ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ*

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ 2544

สังพร ศรีเมือง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร

มหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมาธิราช 2544

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ “หน่วยที่ 7 ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

การบริหารการศึกษา” ใน *ประมวลสารชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทาง*

การบริหารการศึกษา หน้า 178-215 นนทบุรี แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชา

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2537

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ “หน่วยที่ 8 ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการบริหารการศึกษา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้ม
ทางการบริหารการศึกษา* หน้า 223 นนทบุรี แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2537

สุรพงษ์ ปนาทกุล *การวางแผนการศึกษา* ลพบุรี วิทยาลัยครูเทพสตรี โรงพิมพ์เจริญผล 2526
เอกราช ฉัตรใจคำ “การมีส่วนร่วมในการจัดการโรงเรียน ของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าวจังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าอิสระตาม
หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2542

เอกชัย กี่สุวรรณ *การบริการทักษะและการปฏิบัติ* กรุงเทพมหานคร สำนักสุขภาพใจ 2538
อคิน ระพีพัฒน์ “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย”
ใน *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* หน้า 105-408 กรุงเทพมหานคร
ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล 2527

อนันต์ ธิตำ “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดน่าน” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544

อมร รักษาสัตย์ “การพัฒนานโยบาย” ใน *เอกสารการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ ฉบับที่ 27*
หน้า 1 กรุงเทพมหานคร คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
2522

Amenu - Tekaa, Christian E. K. “Perception of Community Participation in Education on
Canadian Indian Reserves: A North-Central Alberta Case Study in American.”
Dissertation Abstracts International. 49 (7 January 1988): 1626-A.

Alfred J. Kahn. *Theory and Practice of Social Planning*. New York: Russell Sage Foundation,
1969.

Becerra, Gloria Vega. “Role Perceptions of Administrators and Community Representatives
in Participatory Decision Making.” [CD-ROM] *E.D., Education at A Distance*.
34 (April 1974): 1633-A. Abstract Available: SilverPlatter File:ERIC
[Accessed November 17, 2001].

Boyer, William W. *Policy Making by Government Agencies : The National Administrative
System*. New York: John Wiley and Sons, 1971.

- Chang, Y.N, and Campo-Filemon. *Business Policy and Strategy : Text and Eases*.
California: Santa Monica California, 1980.
- Craff, Rickie Clinton. "Community Attitudes toward Education and Level of Participation in School Affairs." [CD-ROM] *PH.D., Education at a Distance*. 9 (August 1988):1633-A
Abstract available: SilverPlatter File: ERIC [Accessed November 17, 2001]
- Conhen, J. M., and Uphoff, N.T. "Participation of Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity." *World Development*. 8 (3 February 1981): 223.
- Davis, Keith, and Newstrom, John W. *Human Behavior at Work*. 8th ed. New York: McGraw – Hill, 1985.
- Dessler, Gary. *Management Fundamentals: Modern Principles and Practices*. Singapore: Prentice-Hall, 1985.
- Diuhy, Milan J., and Lind, Roger R. " Skill Phases in the Policy Process." in *Strategic Perspectives on Social Policy*. John E. Tropman, (eds.) p82 – 89 New York: Pergamon Press, 1967.
- Douglah, M. Some. "Perspective on the Phenomenon of Participation." *Adult Education Journal*. 20 (2 August 1970): 88 –98.
- Dror, Yehezkel. *Public Policy Making Re-examined Pennsylvania*. Chandler Publishing, 1986.
- Dye, Thomas R. *Understanding Public Policy*. Englewood Cliffs. N.J.: Prentice-Hall, 1984.
- Feng, Din, S. "The Operations of Kentucky Rural School Councils." Abstract Online.
Pub. No.: ED 413146 Retrieved Semtember 26, 2003,
From [http:// Venweb.Hwwilsoweb.Com/Hww/Resultsl/Results-Single.Jhtml?nn=7](http://Venweb.Hwwilsoweb.Com/Hww/Resultsl/Results-Single.Jhtml?nn=7). [Accessed August 30, 2004].
- Greenwood, William T. *Management and Organization Behavior : an Interdisciplinary Approach*. Ohio: South – Western Publishing, 1965.
- Gustavo, Wilches-Chaux. "The Meaning of Participation." In *Brand, Pertter Charls Community Participation : Proceedings Habinet International Seminar*. P 4 Colombia: Habinet, 1992.
- Lass, Harold, D. *The Future of Political Science*. Englewood Cliffs: N. J.; Prentice-Hall, 1963.

- Leys, Wayne, A. R. *Ethic for Policy Decision*. Englewood Cliffs: N. J Prentice – Hall, 1952.
- Higgins, James M., and Vincze, Julian W. *Strategic Management and Organizational Policy : Text and Cases*. 3rd ed. New York: CBS International Editions, 1986.
- Hodgetts, R. M., and Kurato, D. F. *Management*. 2nd ed. New York: Harcourt Brace Jovannovich, 1988.
- Jacop, Charles E. . *Policy and Bureaucracy*. Princeton; N. J.: N. T. D. Van Nostrand, 1966.
- John, Ivaneevich M., Donnelly, Jr., James H., and Gibson, James L. *Manging for Performance*, Plano, Texas: Business Publishing, 1983.
- Knezevich, Stephen J. *Administration of Public Education*. 4th ed. New York: Harperand Row, 1984.
- Mahoney, Timothy Edward. "Discourses and Communities : Local School Policy Formation in Rural Colorado." Thesis (Ph.D.) University of Cololado at Boulder. Abstract online. Pub. NO AAT 9995745 Retrieved, September 2, 2004, from Dissertation Abstracts Online [http: WWW lib.umi.com/dissertations/fullcit 1308124](http://WWW.lib.umi.com/dissertations/fullcit/1308124). [Accessed August 30, 2004].
- Meegan, Elizabeth A. "Participation in Planning and Quality of Catholic Elementaly School in Milwaukee." *Dissertation Abstracts International*. 47 (4 October 1997): 1139-A.
- Mondy, R. Wayne, Sharplin, Arthur; and Flippo, Edwin B. *Management : Concepts, and Practices*. Boston: Allyn and Bacon, 1991.
- Pfiffner, John M. "Administrative Rationality." *Public Administration Review*. 3 (Summer, 1960): 132.
- Oakley, Peter. *Project with People*. Geneva: ILO, 1991.
- Ruck, James Allen. "School Board Attitudes Toward Effective Functioning and Governance in Suffolk County, New York." Thesis (Ed.D.) Dowling College. Abstract Online. Pub. NO AAT 3081424 Retrieved, September 2, 2004, from Dissertation Abstracts Online [http: WWW Lib.Umi.Com/Dissertations/Fullcit 1308124](http://WWW.Lib.Umi.Com/Dissertations/Fullcit/1308124). [Accessed August 30, 2004].
- Russell, Ackoff, L. *A Concept of Corporate Planning*. New York: Wiley - Interscience, 1970.
- Sergiovanni, Thomas J., Burlingame, Martin, and Coombs, Fred S. *Educational Governance and Administration*. 2nd ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1992.

Stecklein, John E.W. "Policy Research : Nature and Approach." ใน *การวิจัยเชิงนโยบาย*
รูปลักษณะใหม่ของการกำหนดอนาคต สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ เทียนพุด
 บรรณาธิการ หน้า 7-23 กรุงเทพมหานคร สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
 2532

Steiner, George A. *Strategic Planning*. New York: The Free Press, 1979.

Terry, George R. *Principles of Management*. 7 th ed. Homewood: III., Richard D.Irwin, 1960.

Webber,Ross A. *Management Basic Elements Manging Organization*. Revised edition
 Homewood, III.: Richard D. Irwin, 1979.

Whang, In - Joung. *Management of Rural Change in Korea : The Seamaul Undong*.
 Seoul Yehezkel Dror: Public Policymaking Re-examined Pennsylvania;
 Chandler Publishing, 1986.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นายยุทธพงษ์ ภูมิพันธ์
 คุณวุฒิ ค.ม. (บริหารการศึกษา) สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนไพโรจน์วิทยาคม ระดับ 8
 ประสบการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา 10 ปี และงานวิจัย 5 ปี
2. นายสนาน ธรรมรส
 คุณวุฒิ พบ.ม. (พัฒนาชุมชน) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
 ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ ระดับ 8
 อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านประอาง
 คณะกรรมการสถานศึกษาในหน้าที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ปี
 ประสบการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา 20 ปี และงานวิจัย 10 ปี
3. นายกฤษดา รัตนพันธ์
 คุณวุฒิ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งไผ่พิทยารักษ์มังคลาภิเษก ระดับ 8
 ประสบการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา 10 ปี และงานวิจัย 5 ปี
4. นายอุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ
 คุณวุฒิ กศ.บ. ค.ม. (บริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักอธิการบดีสถาบันราชภัฏศรีสะเกษ
 โพรแกรมิวิชา การบริหารการศึกษา
 ประสบการณ์ ปฏิบัติหน้าที่งานการบริหารสถานศึกษา 8 ปี และ งานวิจัย 7 ปี
5. นายดาวหยาด จันทร์เพชร
 คุณวุฒิ กศ.ม. (การวัดและประเมินผล) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ตำแหน่ง รักษาการผู้ช่วย ผู้อำนวยการฝ่ายแผนงาน ระดับ 7
 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ
 ประสบการณ์ งานวิจัย การวัดและประเมินผล 12 ปี

ภาคผนวก ข

สำเนาหนังสือขอความร่วมมือ

(สำเนา)

ที่ ทม 0522.16(น)/ ว 485

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

9 กันยายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายยุทธพงษ์ ภูมิพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสุมณฑา คำแสน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
การวิจัย ทางสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการ
บริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย
ของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์หวังอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สมคิด พรหมจู้

(รองศาสตราจารย์ ดรสมคิด พรหมจู้)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-5033556 โทรสาร 02-5033567

(สำเนา)

ที่ ทม 0522.16(น)/ ว 485

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
 จังหวัดนนทบุรี 11120

9 กันยายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายสนาน ธรรมรส

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสมณฑา คำแสน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
 โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
 ข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้หนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
 เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
 การวิจัย ทางสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการ
 บริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย
 ของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์หวังอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
 จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สมคิด พรหมจู้ย

(รองศาสตราจารย์ ดรสมคิด พรหมจู้ย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-5033556 โทรสาร 02-5033567

(สำเนา)

ที่ ทม 0522.16(น)/ ว 485

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

9 กันยายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายกฤษดา รัตนพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสุมณฑา คำแสน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
การวิจัย ทางสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการ
บริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย
ของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์หวังอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สมคิด พรมจ้อย

(รองศาสตราจารย์ ดรสมคิด พรมจ้อย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-5033556 โทรสาร 02-5033567

(สำเนา)

ที่ ทม 0522.16(น)/ ว 485

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

9 กันยายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายอุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสุมณฑา คำแสน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
การวิจัย ทางสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการ
บริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย
ของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์หวังอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สมคิด พรหมจู้ย

(รองศาสตราจารย์ ดรสมคิด พรหมจู้ย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-5033556 โทรสาร 02-5033567

(สำเนา)

ที่ ทม 0522.16(น)/ ว 485

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

9 กันยายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายดาวหยาด ชันซ์เพชร

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสุมณฑา คำแสน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
การวิจัย ทางสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการ
บริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย
ของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์หวังอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สมคิด พรหมจู้ย

(รองศาสตราจารย์ ดรสมคิด พรหมจู้ย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-5033556 โทรสาร 02-5033567

(สำเนา)

ที่ ทม 0522.16(น)/ ว 486

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
 จังหวัดนนทบุรี 11120

9 กันยายน 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนาแก้ววิทยาคม

เนื่องด้วย นางสุมณฑา คำแสน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
 โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ในการนี้นักศึกษามีความจำเป็นต้องทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย โดยวิธีการใช้
 แบบสอบถามเพื่อประกอบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผลการวิจัยที่จะได้จะเป็นประโยชน์แก่งาน
 การบริหารการศึกษาต่อไปการวิจัยบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็น
 เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำ
 เรียนด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านในการขออนุญาต ให้นักศึกษาได้ทดลอง
 เครื่องมือการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าคงได้รับความ
 กรุณาจากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สมคิด พรหมจู้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจู้)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-5033556

โทรสาร 02-5033567

(สำเนา)

ที่ ทม 0522.16(น)/ ว 486

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิตราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

9 กันยายน 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียน โนนปูนวิทยาคม

เนื่องด้วย นางสาวสมณฑา คำแสน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิตราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ในการนี้นักศึกษามีความจำเป็นต้องทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย โดยวิธีการใช้
แบบสอบถามเพื่อประกอบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผลการวิจัยที่จะได้จะเป็นประโยชน์แก่งาน
การบริหารการศึกษาต่อไปการวิจัยบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็น
เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำ
เรียนด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านในการขออนุญาต ให้นักศึกษาได้ทดลอง
เครื่องมือการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าคงได้รับความ
กรุณาจากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สมคิด พรหมจู้

(รองศาสตราจารย์ ดรสมคิด พรหมจู้)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-5033556

โทรสาร 02-5033567

(สำเนา)

ที่ ทม 0522.16(น)/ ว 486

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

9 กันยายน 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสำโรงพลัน

เนื่องด้วย นางสุมณฑา คำแสน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
แขนงวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ในการนี้นักศึกษามีความจำเป็นต้องทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย โดยวิธีการใช้
แบบสอบถามเพื่อประกอบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผลการวิจัยที่จะได้จะเป็นประโยชน์แก่งาน
การบริหารการศึกษาต่อไปการวิจัยบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็น
เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำ
เรียนด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านในการขออนุญาต ให้นักศึกษาได้ทดลอง
เครื่องมือการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าคงได้รับความ
กรุณาจากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สมคิด พรหมจู้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจู้)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-5033556

โทรสาร 02-5033567

(สำเนา)

ที่ ทม 0522.16(น)/ ว 486

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

9 กันยายน 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปราสาทเขอ

เนื่องด้วย นางสาวสมณฑา คำแสน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
แขนงวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ในการนี้นักศึกษามีความจำเป็นต้องทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย โดยวิธีการใช้
แบบสอบถามเพื่อประกอบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผลการวิจัยที่จะได้จะเป็นประโยชน์แก่งาน
การบริหารการศึกษาต่อไปการวิจัยบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็น
เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำ
เรียนด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านในการขออนุญาต ให้นักศึกษาได้ทดลอง
เครื่องมือการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าคงได้รับความ
กรุณาจากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สมคิด พรมจ้อย

(รองศาสตราจารย์ ดรสมคิด พรมจ้อย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-5033556

โทรสาร 02-5033567

(สำเนา)

ที่ ทม 0522.16(น)/ ว 524

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
 จังหวัดนนทบุรี 11120

1 ตุลาคม 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

เนื่องด้วย นางสาวสมณฑา คำแสน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
 โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ในการนี้นักศึกษามีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยวิธีการใช้แบบสอบถาม
 เพื่อประกอบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผลการวิจัยที่จะได้จะเป็นประโยชน์แก่งานการบริหาร
 การศึกษาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านในการขออนุญาต ให้นักศึกษาได้ทดลอง
 เครื่องมือการวิจัยตามวัน เวลาและรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าคงได้รับความกรุณา
 จากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สมคิด พรหมจู้

(รองศาสตราจารย์ ดรสมคิด พรหมจู้)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 02-5033556

โทรสาร 02-5033567

(สำเนา)

ที่ ศธ 04140/ ว พิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
69 หมู่ 8 ตำบลหนองฉลอง อำเภออุษันธุ์
จังหวัดศรีสะเกษ 33140

4 ตุลาคม 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่/ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

เนื่องด้วย นางสุมณฑา คำแสน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ในการนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 3 ไคร่ขอความร่วมมือจากท่าน
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามดังกล่าว โดยนักศึกษาจะ
นำส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยคืนด้วยตนเอง ผลการวิจัยที่จะได้จะเป็นประโยชน์แก่งาน
การบริหารการศึกษาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

พลเดช ศรีบุญเรือง

(นายพลเดช ศรีบุญเรือง)

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

โทร. 0-4567-1259 ต่อ114

โทรสาร. 0-4563-0671

ภาคผนวก ค

ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (TOTAL)

ITEM - TOTAL STATISTICS

	SCALE MEAN IF ITEM DELETED	SCALE VARIANCE IF ITEM DELETED	CORRECTED ITEM - TOTAL CORRELATION	ALPHA IF ITEM DELETED
1	135.5714	2240.6411	.8598	.9726
2	135.5952	2243.0761	.8684	.9726
3	134.8571	2073.8815	.3755	.9889
4	135.6905	2231.6336	.8995	.9725
5	135.7857	2236.7091	.7619	.9728
6	136.0000	2236.1463	.8422	.9726
7	136.1190	2221.0343	.8342	.9725
8	135.9762	2215.3409	.8976	.9723
9	136.0000	2227.6098	.8518	.9725
10	135.9524	2230.7782	.8765	.9725
11	136.0476	2226.1928	.8977	.9724
12	135.7619	2230.6736	.8379	.9726
13	135.7381	2229.5639	.8561	.9725
14	135.8095	2240.1580	.8254	.9727
15	135.6905	2251.7799	.7169	.9730
16	135.6190	2253.7538	.7318	.9730
17	135.8810	2223.0343	.7907	.9726
18	135.8333	2224.3862	.8021	.9726
19	135.7381	2224.2956	.8040	.9726
20	135.6190	2243.2660	.7851	.9728
21	135.4524	2245.3269	.7954	.9728
22	135.5000	2239.4756	.7826	.9728

	SCALE MEAN IF ITEM DELETED	SCALE VARIANCE IF ITEM DELETED	CORRECTED ITEM - TOTAL CORRELATION	ALPHA IF ITEM DELETED
23	135.3095	2243.2433	.7782	.9728
24	135.6667	2251.4472	.7665	.9729
25	135.6429	2241.7962	.8369	.9727
26	135.8095	2227.6214	.9046	.9724
27	135.7143	2238.8920	.8393	.9726
28	135.1905	2273.1823	.6172	.9733
29	135.9048	2252.8688	.7557	.9729
30	136.0714	2228.9948	.8135	.9726
31	135.3095	2266.3653	.6162	.9733
32	135.7143	2257.5749	.6502	.9731
33	135.7857	2226.5627	.8973	.9724
34	135.6429	2230.3328	.8942	.9725
35	135.6905	2219.6823	.9194	.9723
36	136.0000	2216.1951	.9065	.9723
37	136.0952	2220.6736	.8611	.9725
38	136.0000	2228.2439	.8359	.9726
39	136.1667	2233.4593	.8468	.9726
40	136.0476	2230.0952	.8660	.9725
41	135.8571	2234.4669	.8299	.9726
42	136.0714	2245.2875	.7706	.9728

RELIABILITY COEFFICIENTS

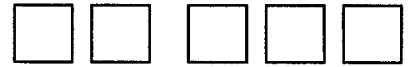
N OF CASES = 42

N OF ITEMS = 42

ALPHA = .9737

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา
ของคณะกรรมการในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษา
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
 - ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหา ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
2. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วน ตรงตามความเป็นจริงและแสดงความคิดเห็นโดยอิสระเนื่องจากคำตอบของท่านจะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอโดยภาพรวมเท่านั้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นางสุมณฑา คำแสน

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงใน () ตามความจริง

1) สถานภาพในคณะกรรมการสถานศึกษา

- () ผู้แทนผู้ปกครอง
- () ผู้แทนครู
- () ผู้บริหารสถานศึกษา
- () ผู้แทนองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น
- () ผู้ทรงคุณวุฒิ

2) ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน

- () ขนาดเล็ก (มีนักเรียน จำนวน ตั้งแต่ 1 - 499 คน)
- () ขนาดกลาง (มีนักเรียน จำนวน ตั้งแต่ 500 - 1,499 คน)
- () ขนาดใหญ่ (มีนักเรียน จำนวน ตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน)
- () ขนาดใหญ่พิเศษ (มีนักเรียน จำนวน ตั้งแต่ 2,500 คน ขึ้นไป)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละรายการแล้วกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องการมีส่วนร่วม
ตามสภาพจริง ดังนี้

หากท่านมีส่วนร่วม ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจ ในรายการนั้น ให้กา ✓ ในช่อง 5
หากท่านมีส่วนร่วม ร่วมรับรู้ ร่วมคิด และร่วมทำ ในรายการนั้น ให้กา ✓ ในช่อง 4
หากท่านมีส่วนร่วม ร่วมรับรู้และ ร่วมคิด ในรายการนั้น ให้กา ✓ ในช่อง 3
หากท่านมีส่วนร่วม ร่วมรับรู้ ในรายการนั้น ให้กา ✓ ในช่อง 2
หากท่านไม่มีส่วนร่วม . ในรายการนั้น ให้กา ✓ ในช่อง 1

ตัวอย่างการตอบ

ข้อที่	รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		5	4	3	2	1
0	การประชุมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	✓				

จากตัวอย่างข้อ 0 ท่านกา ✓ ในช่อง 5 หมายความว่า ท่านมีส่วนร่วมการประชุมร่วมกันระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนในระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจ

ข้อที่	รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		5	4	3	2	1
	ขั้นการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาอย่างไร					
1	การวิเคราะห์นโยบายของหน่วยงานระดับเหนือขึ้นไปเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา					
2	การศึกษาปัญหาและความต้องการของครูเรียน					
3	การศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้เรียนชุมชนและท้องถิ่น					
4	การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน					
5	การนำเสนอแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา					
6	การกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย และ โครงสร้างของหลักสูตร					
7	การกำหนดมาตรฐานทางวิชาการของสถานศึกษา					
8	การวางแผนงบประมาณประจำปีของสถานศึกษา					
9	การกำหนดแนวทางและวิธีการใช้งบประมาณของสถานศึกษา					
10	การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานของสถานศึกษา					
11	การพิจารณาความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการกับแผนพัฒนาสถานศึกษา					
12	การกำหนดแผนการพัฒนาคูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษา					
13	การกำหนดการจัดทำธรรมเนียมโรงเรียน					
14	การกำหนดการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					

ข้อที่	รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		5	4	3	2	1
	<p>ขั้นการนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติ</p> <p>ท่านมีส่วนร่วมในการนำนโยบายและการวางแผนการศึกษาไปปฏิบัติอย่างไร</p>					
15	การจัดการห้องเรียนให้มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ					
16	การจัดการทุนการศึกษาให้กับนักเรียน					
17	การจัดการอุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ให้แก่นักเรียนที่ขาดแคลน					
18	การสนับสนุนให้เด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ					
19	การสอดส่องดูแลเด็กพิการหรือด้อยโอกาส ให้ได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา					
20	การสอดส่องดูแลเด็กที่ได้รับการกวดขัน ช่มเหล่งละเมิดทางเพศ ใช้แรงงานเด็ก กักขัง ฯลฯ โดยให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ					
21	การหารายได้ ทรัพย์สินและทรัพยากรมาสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน					
22	การสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือโรงเรียนในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย					
23	การดูแลรักษาอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ของสถานศึกษา					
24	การสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ					
25	การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนในการจัดกิจกรรมพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น					

ข้อที่	รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		5	4	3	2	1
26	การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้ร่มรื่น สวยงาม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน					
27	การพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน					
28	การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการและให้การบริการแก่ชุมชน					
29	การประจุมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน					
30	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิทยากรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น					
31	การจัดหา หรือจัดให้มีสวัสดิการให้แก่ครูและบุคลากรอื่น ในสถานศึกษาตามความเหมาะสม					
32	การยกย่อง ชมเชย มอบรางวัล หรือ เกียรติบัตรแก่ครู บุคลากรในสถานศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นในโอกาสอันเหมาะสม					
33	การเสนอการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา หรือคณะอนุกรรมการเฉพาะกรณีความเหมาะสมและความจำเป็น					

ข้อที่	รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		5	4	3	2	1
	<p>ขั้นการประเมินผล การปรับเปลี่ยนนโยบาย และการวางแผนการศึกษา</p> <p>ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการศึกษาอย่างไร</p>					
34	การกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา					
35	การประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน					
36	การประเมินผลการจัดกิจกรรมที่สืบสานจารีตประเพณีและศิลปวัฒนธรรม					
37	การประเมินผลการดำเนินงานระหว่างปี					
38	การประเมินผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ					
39	การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา					
40	กาปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปี					
41	การตรวจสอบรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาก่อนเผยแพร่ต่อสาธารณชน					
42	การให้ข้อเสนอแนะในการปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ ความต้องการของสถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ
การวางแผนการศึกษา

คำชี้แจง โปรดระบุปัญหาและข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษา

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....
4.....	4.....
5.....	5.....
6.....	6.....
7.....	7.....
8.....	8.....
9.....	9.....

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
สำนักบรรณสารสนเทศ

104

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสมณฑา คำแสน
วัน เดือน ปีเกิด	24 สิงหาคม 2498
สถานที่อยู่อาศัย	52 หมู่ 20 ตำบลไพรบึง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ 33180
ประวัติการศึกษา	ค.บ. (สังคมศึกษา) วิทยาลัยครูสุรินทร์ พ.ศ. 2536 ศษ.ม. (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช พ.ศ. 2546
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนไพรบึงวิทยาคม ตำบลไพรบึง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ 33180
ตำแหน่ง	อาจารย์ 2 ระดับ 7 รักษาการผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง